

KONJUNKTUR TENDENSENE

Juli 1984

I N N H O L D

	Side
Konjunkturtendensene i Norge:	
Sammenfatning og perspektiver	1
Industri	5
Olje- og gassutvinning	8
Bygge- og anleggsvirksomhet	9
Arbeidsmarked	10
Industriinvesteringer	12
Investeringer i oljevirksomhet	13
Privat konsum	13
Lønninger	14
Innenlandske priser	15
Utenriksøkonomi	17
Konjunkturtendensene i utlandet:	
Sammendrag	22
Råvarepriser	24
Storbritannia	25
Vest-Tyskland	27
Frankrike	29
Italia	30
Sverige	31
USA	33
Japan	35
LINK-vekstanslag for verdensøkonomien på mellom-lang sikt	37
Tabellvedlegg for Norge	40
Tabellvedlegg for utlandet	42

STATISTISK SENTRALBYRÅ

OSLO: Postboks 8131 Dep, Oslo 1, Tlf. (02) * 41 38 20

KONGSVINGER: Postboks 510, Stasjonssida, 2201 Kongsvinger, Tlf. (066) * 16 111

Statistisk Sentralbyrå ber om å bli oppgitt som kilde når oppgaver fra dette heftet blir gjengitt.

KONJUNKTURTENDENSENE FOR JULI 1984

Konjunkturtendensene publiseres av Statistisk Sentralbyrå hver måned. Detaljerte analyser av konjunkturutviklingen slik som i denne utgaven, vil bli gitt en gang i kvartalet. De øvrige utgavene av Konjunkturtendensene vil vanligvis bare inneholde tabeller og figurer med økonomisk korttidsstatistikk for Norge og utlandet.

Arbeidet med Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk Analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Forespørsler om konjunkturutviklingen i Norge kan rettes til Per Richard Johansen eller Lars Wahl og om utviklingen i utlandet til Kjell Wettergreen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet onsdag 4. juli.

KONJUNKTURTENDENSENE I NORGE

SAMMENFATNING OG PERSPEKTIVER

Konjunkturoppgangen så langt

Konjunkturoppgangen i norsk økonomi har nå pågått i over ett år. Foruten en kraftig økt investeringsaktivitet i Nordsjøen har oppgangen vært drevet fram av et oppsving i den konjunkturfølsomme delen av norsk vareeksport (metaller og en del andre råvarer og halvfabrikata). Som det fremgår av figur 1 på neste side har oppgangen i eksporten av råvarer og halvfabrikata vært like sterk denne gang som ved tidligere oppganger de siste ti årene, til tross for at konjunkturoppgangen internasjonalt tildels har vært svakere. Det gjelder særlig for enkelte bransjer der norske bedrifter er svært konkurransedyktige.

Det er nå tegn til at eksportoppgangen for råvarer og halvfabrikata er i ferd med å nå toppen, forøvrig i tråd med utviklingen i tidligere oppganger. Dette har sammenheng med at de utenlandske mottaker-bedriftene etterhvert har fylt opp sine lagre av innsatsvarer, slik at det i tiden som kommer først og fremst vil være snakk om etterfylling av lagrene - inntil mottakerne på et senere tidspunkt forventer en ny konjunkturedgang og derfor på ny velger å bygge lagrene ned.

For at oppgangen i den tradisjonelle vareeksporten skal kunne fortsette må den få mer bredde, ved at ferdigvarer også kommer med. Av figur 2 ser vi at det skjedde blant annet under den sterke oppgangen 1978/79, og det allerede på et tidligere stadium i forløpet. De siste eksporttallene kan tyde på at et oppsving i ferdigvareeksporten nå kan være i gang. Men så svak som konjunkturoppgangen i Vest-Europa er, virker noen vesentlig økning i ferdigvareeksporten lite sannsynlig.

De konjunkturfølsomme eksportvarene produseres i stor grad innen utekonkurrerende industri. Figur 3

viser de tilsvarende bølgene i denne industrigruppens produksjon.

Også produksjonsoppgangen for utekonkurrerende industri har hittil hatt samme styrke som oppgangen i 1978/79. Om eksporten holder seg oppe en tid til, kan den inneværende oppgangen tenkes å fortsette; de norske bedriftene vil kunne fylle opp sine egne lagre av ferdigvarer, som nå er svært små. Mangel på ledig kapasitet vil imidlertid begrense mulighetene for ytterligere produksjonsvekst i noen av bransjene.

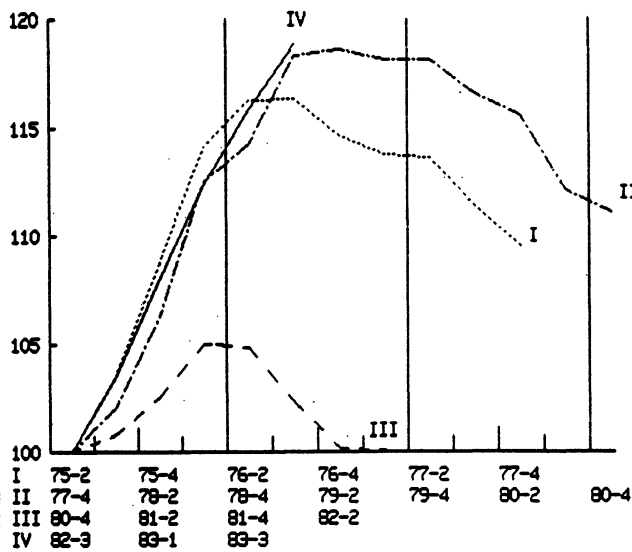
Beregninger av konjunkturrelle vendepunkter for norsk økonomi har vist at industriinvesteringene gjennomsnittlig passerer bunnpunktet 3 kvartaler etter omslaget i samlet industriproduksjon. Det som får investeringene til å snu antas først og fremst å være bedret driftsresultat og økt kapasitetsutnyttning i bedriftene. Dette skjedde også ved den inneværende oppgangen; da industriinvesteringene passerte bunnen i 2. kvartal i fjor var det nettopp med et etterslep på om lag 3 kvartaler, sett i forhold til industriproduksjonen i alt.

Til tross for at oppgangen i eksporten av råvarer og halvfabrikata og i produksjonen i utekonkurrerende industri har vært av samme styrke som oppgangen i 1978/79, har samlet industriproduksjon denne gang vist tegn til svikt på et tidlig stadium, se figur 4. Selv om dette til dels har sammenheng med utviklingen i ferdigvareeksporten, henger det i særlig grad sammen med utviklingen i innenlandsk etterspørsel.

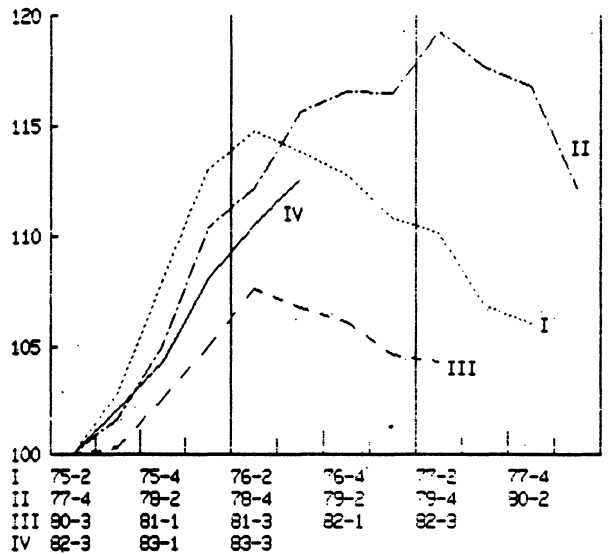
Nye trekk ved denne konjunkturoppgangen

Det som først og fremst skiller den konjunkturoppgangen vi nå er inne i fra de foregående er at vi denne gang har gått gjennom store deler av konjunkturoppgangen med en etter

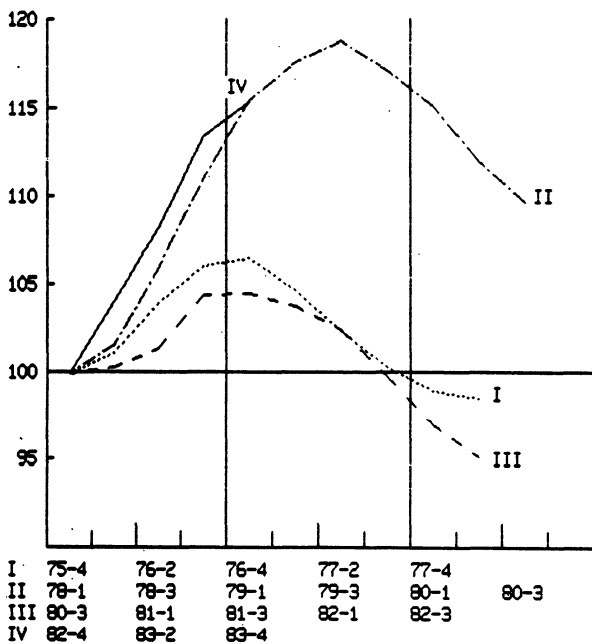
FIGUR 1. EKSPORTVOLUM, RÅVARER OG HALVFABRIKATA EKSKL. BRENSLSTOFFER. (SITC 0,1,2,4,5 OG 6).

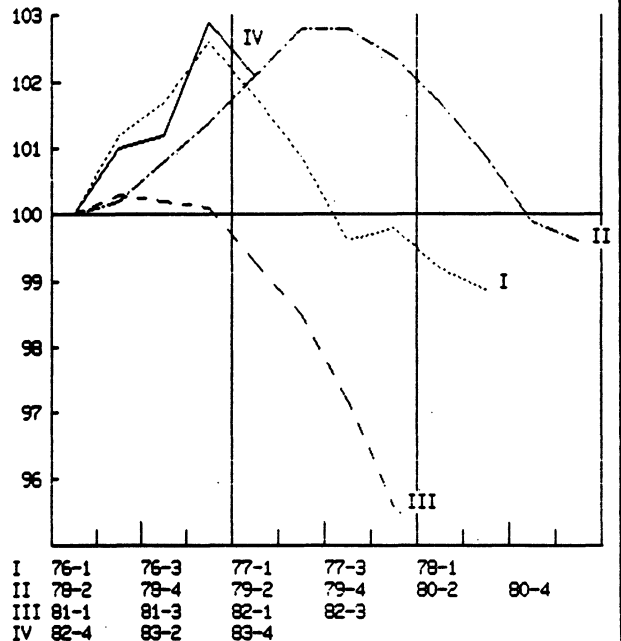
FIGUR 2. EKSPORTVOLUM, TRADISJONELLE VARER (EKSKL. SKIP, PLATTFORMER, RÅOLJE OG NATURGASS).

FIGUR 3. PRODUKSJON, UTEKONKURRERENDE INDUSTRI.

FIGUR 4. INDUSTRIPRODUKSJON I ALT.

De fire diagrammene ovenfor viser fire "konjunkturbølger" for norsk tradisjonell vareeksport og industriproduksjon for årene etter 1974. Hver tallserie er glattet ved hjelp av 3-kvartalers glidende gjennomsnitt. Bunnpunktene i de glattede seriene er deretter regnet som startpunkt for hver sin bølge. For hver bølge er utviklingen regnet i forhold til nivået på serien i startpunktet.

De viste startpunktene er ikke nødvendigvis identiske med de egentlige konjunkturrelle vendepunkter. For å bestemme slike må en nytte mer kompliserte beregninger, der en korrigerer for den underliggende trendutviklingen i hver serie (kan bare bestemmes i ettertid). Formålet med diagrammene er utelukkende å gi et visuelt bilde av styrken i hver av oppgangene.

norske forhold betydelig og til dels tiltakende arbeidsledighet og med en relativt svak konsumvekst. Samtidig har økte kapitalkostnader og andre endringer ført til at boligbyggingen har vist kraftig svikt sett i forhold til det stabile nivået som hadde eksistert siden slutten av 1960-tallet. Tradisjonelt har konsumet i Norge - sett i forhold til de store vest-europeiske økonomiene - bare vist beskjedne svingninger over konjunktursykelene. I tidligere år har den trendmessige veksten i konsumet vært sterkere, og det har derfor ikke vært vanlig at den samlede etterspørselen fra husholdningene har utviklet seg så svakt gjennom en konjunkturoppgang.

Virkningene av dette har vært forsterket ved at også veksten i offentlig konsum har vært trappet ned, samtidig som de offentlige investeringene har vært redusert gjennom en rekke år på rad.

Disse faktorene - som alle er knyttet til den innenlandske etterspørselsutviklingen - kan ha gitt såpass stor "slakk" i økonomien at investeringene ikke er blitt tilstrekkelig stimulert. Slik sett kan situasjonen i Norge være den samme som i andre vest-europeiske land: konsum- etterspørselen har ikke gitt sterke nok vekstimpulser til å trekke investeringsetterspørselen skikkelig med i oppgangen.

Om norsk økonomi i tiden fremover skal utvikle seg etter det konjunktur- normale mønsteret, må industriinvesteringene nå ta seg betydelig opp. Slike tegn til investeringsoppgang finner en i de eksportorienterte sektorene og særlig i bedriftenes anslag for investeringene i 1985, men det er påfallende at oppgangen i industriinvesteringene som helhet hittil har vært relativt svak og at den fortsatt mangler bredde.

Anslagene fra de siste investeringsundersøkelsene for verdien av investeringene fremover kan tyde på at industribedriftene fortsatt avventer konjunkturutviklingen, og muligens også situasjonen på låne- markedet, før de setter i gang nye investeringsprosjekter. Ifølge maiundersøkelsen vil veksten i industriinvesteringene først ta seg betydelig opp til neste år. Utviklingen i driftsresultatene kan neppe forklare

dette etterslepet; fortjenestene i industrien tok etter alt å dømme til å bedre seg allerede i første halvår 1983. Men det er sannsynlig at mange bedrifter hittil har valgt å kanalisere sine driftsoverskudd til finansinvesteringer fremfor investeringer i realkapital.

Stagnasjon i samlet produksjon gjennom vinterhalvåret

Fra 1982 til 1983 økte brutto- nasjonalproduktet regnet uten sjøfart og oljeboring med 1,6 prosent. Inklusive sjøfart og oljevirkosomhet var veksten 3,2 prosent. Foreløpige og usikre beregninger peker i retning av at veksten gjennom 1983 - korrigert for normale sesongvariasjoner - til dels var betydelig sterkere. Men veksttakten avtok mot slutten av året, og det var trolig ikke vekst i samlet produksjon fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Utviklingen i enkelte indikatorserier kan tyde på at veksten kan ha tatt seg svakt opp igjen i 2. kvartal. Oppgaver over sysselsetting og arbeidsledighet peker i samme retning.

Det var først og fremst eksporten som bidro til vekst i norsk økonomi gjennom vinterhalvåret; fra 1982 til 1983 økte volumet av den samlede vare- og tjenesteeksporten med 7 prosent, og de beregningene som er nevnt ovenfor tyder på at veksttakten gjennom vinterhalvåret var betydelig høyere enn dette. Foruten vekst i den tradisjonelle vareeksporten var det en betydelig vekst i eksporten av olje og gass det siste året.

Samtidig tok det tid før den tradisjonelle vareimporten tok seg opp igjen etter den sterke nedgangen ved årsskiftet 1982/83, blant annet fordi importvarelagrene ble bygget ned gjennom deler av fjoråret og fordi importkrevende investeringer utviklet seg svakt. I tillegg var det en (sesongkorrigert) nedgang i volumet av nordmenns konsum i utlandet mot slutten av året. Volumet av samlet vare- og tjenesteimport var alt i alt i nedgang gjennom hele fjoråret, og eksportoverskuddet steg kraftig.

Importen er nå på vei oppover; allerede i 1. kvartal i år lå import- volumet trolig på samme nivå som i 1.

kvartal i fjor. Men samtidig vil det fortsatt være vekst i verdien av norsk eksport pga. økende eksportpriser og fortsatt økende oljeeksport, slik at eksportoverskuddet vil i verdi holde seg oppe også i 1984.

Det private konsumet har bare gitt beskjedne vekstimpulser. Fra 1982 til 1983 økte samlet privat konsum med 1,0 prosent. Den svake veksten fortsatte inn i 1984; beregningene nevnt ovenfor tyder på at konsumet i 1. kvartal i år ikke lå vesentlig over gjennomsnittet for fjoråret. Tjenestekonsumet synes fortsatt å ha utviklet seg noe sterkere enn varekonsumet, til tross for nedgangen i reisetrafikken til utlandet gjennom vinterhalvåret. De siste oppgavene kan imidlertid peke i retning av at varekonsumet har tatt seg noe opp gjennom de siste månedene.

Selv om investeringsetterspørselen fra virksomheten i Nordsjøen har holdt seg høy gjennom flere kvartaler, har det vært en nedgang i de registrerte investeringene, idet mye av etterspørselen i første omgang har slått ut i en økt beholdning av varer under arbeid. Derimot var det i vinterhalvåret en kraftig økning i investeringene i sjøfart; trolig var det kontraheringsoppgangen i 1983 som begynte å gi seg utslag. Investeringene i de øvrige næringene (ekskl. olje og sjøfart) sett under ett - som gikk ned med 5,3 prosent fra 1982 til 1983 - viste trolig ny svikt i 1. kvartal i år. Det var antakelig virkningene av lavere boligbygging som begynte å gjøre seg gjeldende. Industriinvesteringene derimot, som bidro sterkt til fallet fra 1982 til 1983, ga positive - om enn svake - bidrag.

INDUSTRI: BARE SVAK PRODUKSJONSVEKST

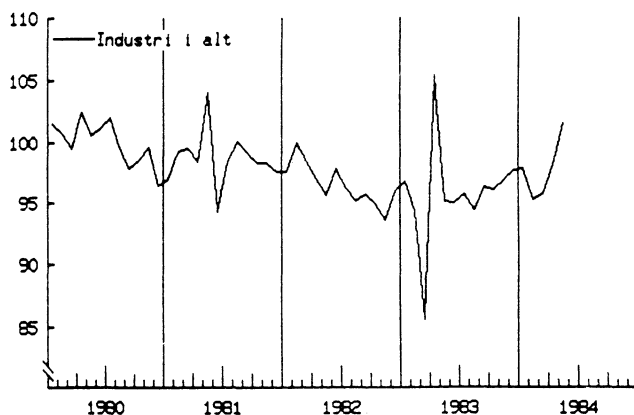
Produksjonsindeksen for industri ble nylig lagt om til nytt basisår 1). Bildet er nå at samlet industriproduksjon passerte et vendepunkt så tidlig som høsten eller vinteren 1982/83. Veksten fra siste halvdel av fjoråret har fortsatt i 1984, men i et svakere tempo.

Fjorårets sterke vekst i eksportproduksjonen har nå flatet ut, blant annet fordi flere viktige eksportnæringer opererer nær grensen for full kapasitetsutnyttelse. Investeringsvareproduksjonen har trolig vært svakt økende, men har foreløpig ikke kunnet overta eksportindustriens tidligere rolle som "trekkraft" for industriproduksjonen totalt. Den svake tendensen til økt konsumvareproduksjon som kunne spores rundt årsskiftet, har ikke fortsatt hittil i år, og produksjon av vareinnsats til bygg og anlegg er trolig stadig avtakende. Dersom ikke investeringsvareproduksjonen tar seg opp, vil det neppe bli særlig vekst i samlet industriproduksjon gjennom inneværende år.

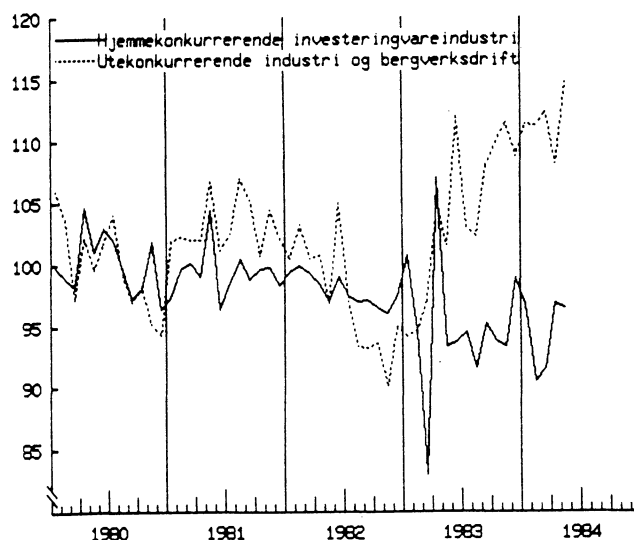
Fjorårets sterke vekst i produksjonen av treforedlingsprodukter er nå bremsset noe opp. Samtidig har lagernedbyggingen - som tok til mot slutten av 1982 stoppet opp. Lagerbeholdningen lå i 1. kvartal ca. 20 prosent under toppnivået i 1982. Ut fra Byråets Konjunkturbarometer i april og produksjonsutviklingen i næringen etter det, skulle det fremdeles være ledig kapasitet blant treforedlingsbedriftene. Prisene på treforedlingsprodukter viser fortsatt bevegelse oppover. Blant annet har celluloseprisen steget med vel 20 prosent siden årsskiftet.

For kjemiske råvarer viser produksjonen fremdeles økning. Etter den sterke produksjonsveksten gjennom det siste året er kapasitetsutnyttelsen i kjemisk industri nå svært høy og mulighetene for ytterligere produksjonsvekst tilsvarende begrenset. Dessuten falt både ordretilgang og ordre-reserver temmelig sterkt i verdi i 1. kvartal i år. Sammenholdt med prisutviklingen for kjemiske råvarer, avspeiler dette trolig også en tilsvarende volumnedgang. Også lagerindeksen peker i retning av at en foreløpig produksjonstopp er nådd for denne

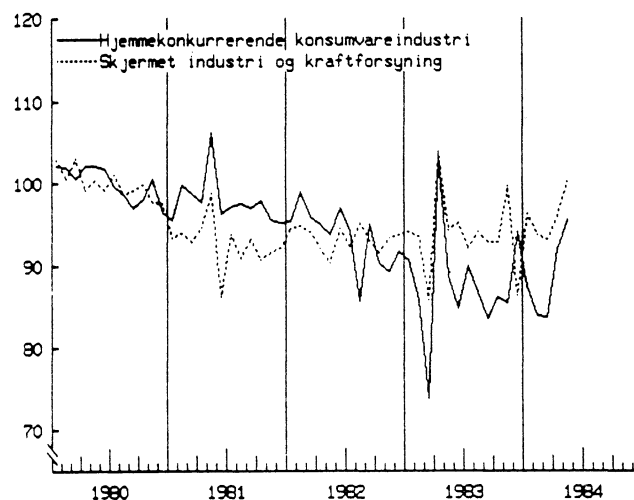
PRODUKSJONSINDEKS.
Sesongkorrigert. 1980=100.

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1980=100.

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1980=100.

bransjen; den viste en temmelig sterk økning i 1. kvartal i år, etter å ha falt gjennom nærmere to år.

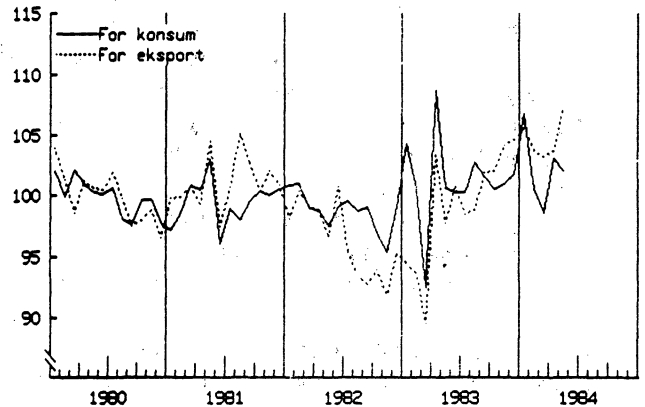
Veksttakten for produksjonen av metaller har vært avtakende siden slutten av fjoråret, og i følge de siste produksjonsoppgavene ser det nå ut til at veksten kan ha stoppet helt opp. Produksjon av jern og stål har vist den svakeste utviklingen, noe som blant annet har sammenheng med utviklingen i bygge- og anleggsvirksomheten. Fjorårets sterke produksjonsvekst for ferrolegeringer ser nå ut til å stoppe opp. Produksjonsnivået lå i mai 60 prosent over nivået ved inngangen til 1983. Produksjonen av ikke-jernholdige metaller har vist fortsatt økning; produksjonen lå i mai vel 7 prosent over nivået ved årsskiftet. Dette innebærer en relativt høy kapasitetsutnyttelse. Lagerbeholdningene av metaller er svært små, og ordrereservene steg fra 4. til 1. kvartal med 12 prosent regnet i verdi samtidig som produsentprisene steg med 4 prosent. Ordretilgangen var i samme periode omtrent uendret i verdi, slik at tilgangen på nye ordre kan ha avtatt noe i volum.

Produksjonen av verkstedprodukter utenom transportmidler øker fortsatt, men svakt. Det er stadig produksjon av maskiner, særlig oljerigger, som trekker produksjonen i verkstedsindustrien oppover, mens produksjon av metallvarer, elektriske apparater og materiell ikke viser noen klar tendens. Ordretilgang og ordrereserve har vært omtrent uendret i volum gjennom 1. kvartal i år.

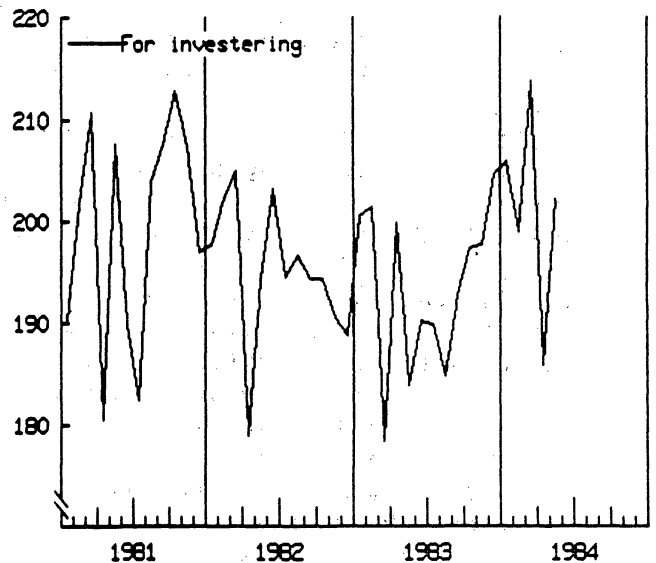
Nedgangen i produksjon av transportmidler, som i hovedsak har vært forårsaket av nedgangen i skipsbyggingen, ser nå ut til å ha stoppet opp. Grunnlagsmaterialet for produksjonsindeksen viser imidlertid at skipsbygging fortsatt viser en fallende tendens mens produksjon av andre transportmidler, særlig fritidsbåter, jernbane- og sporvognsmateriell og fly, viser økning.

Etter et kraftig fall i produksjonen siden sommeren 1980, viste indeksen for tekstilvareproduksjonen utflating og tildels oppgang i 1983. Men tendensen er trolig fortsatt negativ. Både ordretilgang og ordrereserve har de siste kvartalene vist en svak nedgang i verdi og trolig i volum. Pris-

PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1980=100.

PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1980=100.

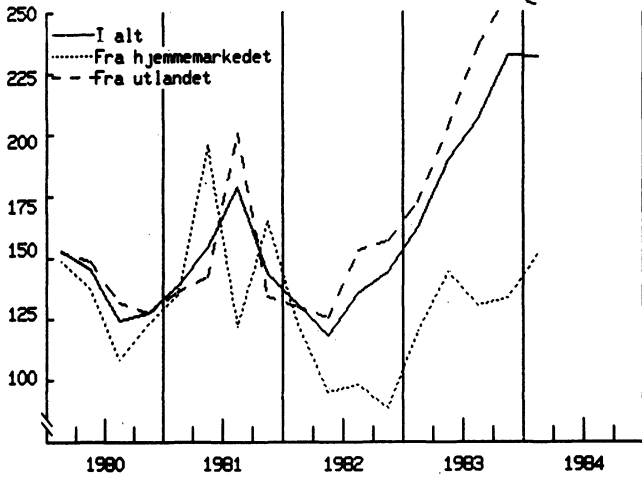

1) Det høye nivået på denne serien er sterkt påvirket av beregningsmåten og skyldes store investeringer av industriproduserte varer i 1981 p.g.a. uttaging av oljeplattformer (Statfjord B). Av samme grunn vil den sterke veksten i produksjonen av oljeplattformer siden sommeren 1983 bli tillagt for stor vekt og dermed gi for sterk vekst i indeksen for investeringsvareproduksjon ialt.

ORDRER

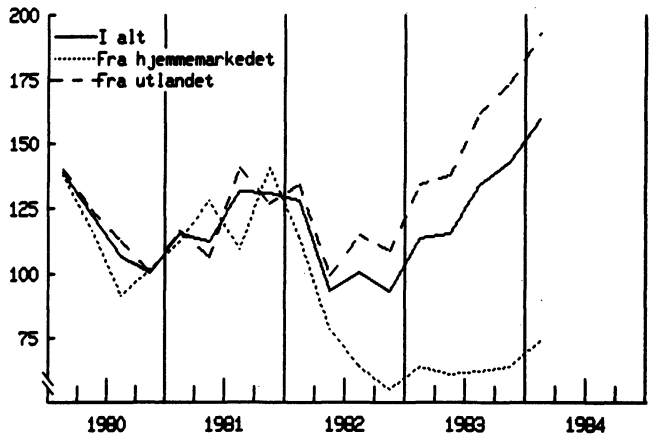
ORDRETILGANG.

Metaller.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

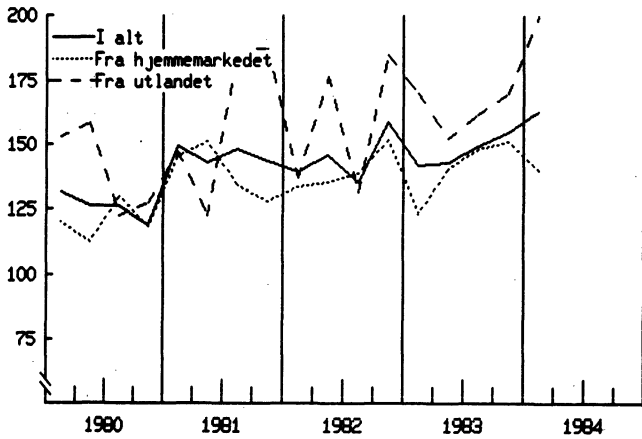
ORDRERESERVE.

Metaller.
Ukorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

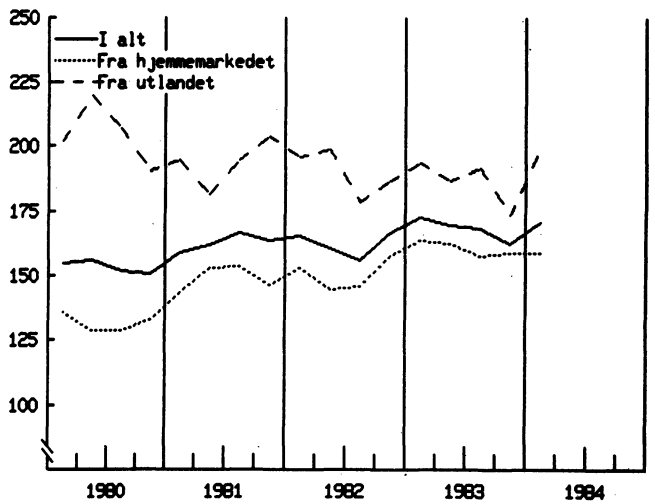
ORDRETILGANG.

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

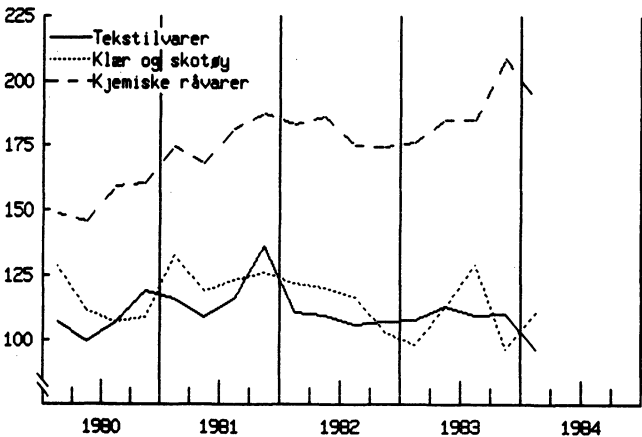
ORDRERESERVE.

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.

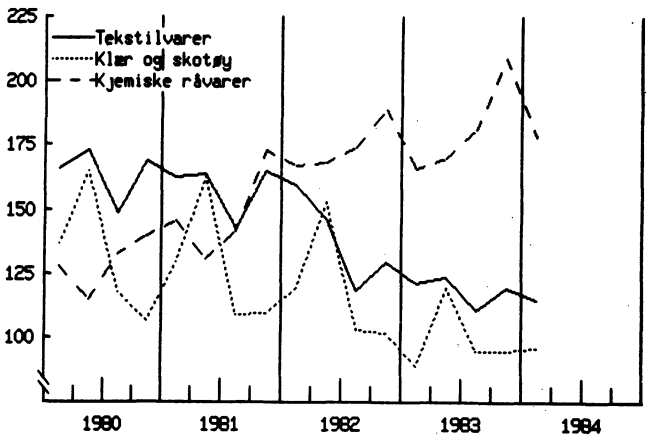
ORDRETILGANG.

Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

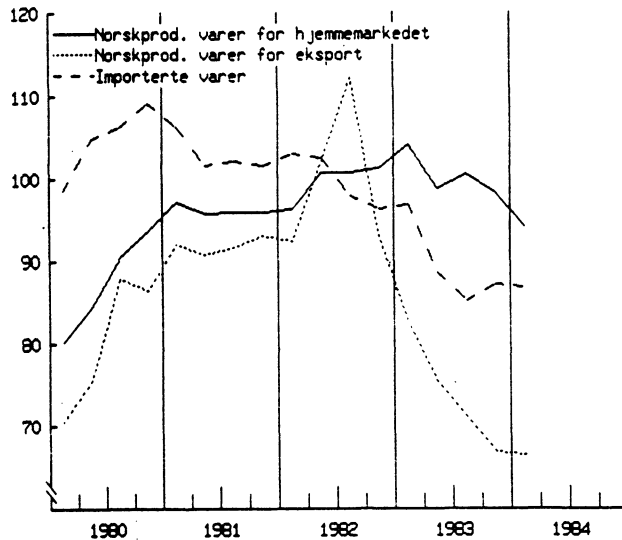

ORDRERESERVE.

Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.

LAGER.
Industri og engroshandel.
Sesongkorrigert volumindeks. 1982=100.

ene på tekstilvarer har endret seg lite. Lagervolumet ligger på samme lave nivå som ved utgangen av 1983.

Produksjonen av klær, unntatt skotøy, nådde et bunnpunkt i fjor høst, og har siden vært i oppgang. I mai lå den sesongkorrigerte indeksen vel 17 prosent over bunnivået i fjor.

Produksjonen av trevarer stabiliserte seg gjennom fjoråret, etter å ha vært i nedgang siden sommeren 1980. Utviklingen hittil i år har ikke endret dette bildet. Regnet utenom møbler og innredninger av tre, viser imidlertid produksjonen en svakt fallende tendens, noe som bl.a. skyldes konkurranse fra svensk trevareindustri kombinert med lavere boligbygging. Også møbler og innredninger møter sterk konkurranse fra Sverige, men produksjonen holder seg her godt oppe fordi den innenlandske etterspørselen utvikler seg gunstigere.

Produksjonsindeksen for næringsmiddelindustrien har lenge vist store svingninger uten noen synlig tendens. Utviklingen hittil i år kan imidlertid tyde på en viss produksjonsvekst for denne næringen; indeksen for de 5 første månedene i år lå vel 8 prosent over gjennomsnittet for fjoråret.

Produksjonen av mineralske produkter har vært i nedgang siden begynnelsen av 1980. Nedgangen har fortsatt hittil i år. Det er sement, kalk, betong og betongvarer som viser størst nedgang, noe som kan forklares ved

svikten i boligbyggingen.

Etter den kraftige veksten for kraftforsyning i 1983, har produksjonen falt sterkt hittil i år. Ifølge sesongkorrigerte tall lå produksjonen i mai vel 8 prosent under produksjonsnivået ved utgangen av fjoråret.

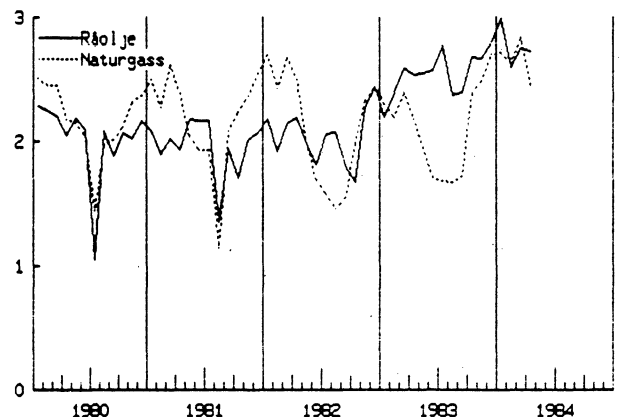
1) Basisåret er endret fra 1975 til 1980. Omleggingen innebærer at enkeltnæringenes vektorer i totalindeksen endres i henhold til endringene i næringenes andeler av totalproduksjonen i basisåret. En konsekvens av omleggingen er at forløpet for totalindeksen endres noe. Av spesiell interesse i denne sammenheng er at samlet industriproduksjon nå synes å ha passert siste bunnpunkt noe tidligere enn før antatt. En av årsakene til denne forskyvningen er at produksjon av transportmidler, som viste nedgang helt fram til siste årsskifte, nær har fått halvert sin vekt i den nye indeksen i forhold til den gamle.

OLJE- GASSUTVINNING: FORTSATT PRODUKSJONSVEKST

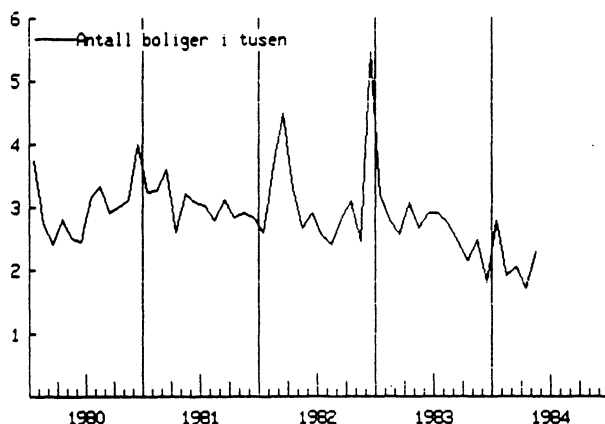
I de fem første månedene i år var den samlede olje- og gassproduksjonen 26,5 millioner tonn oljeequivalenter (toe), en økning på 15 prosent fra samme periode året før.

Oljeproduksjonen på Statfjord-feltet i de fire første månedene i år var 13 prosent høyere enn i samme tidsrom i fjor. Ifølge Statoil har den

PRODUKSJON AV RÅOLJE OG NATURGASS.
Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder Sm³ (kubikkmeter)).
Ukorrigerede tall.

BYGG.
Boliger satt igang. Sesongkorrigert.

gunstige produksjonsutviklingen ført til en oppjustering av produksjonsanslaget for 1984 med nærmere en million tonn; tilsvarende 1,3 milliarder kroner regnet i dagens priser.

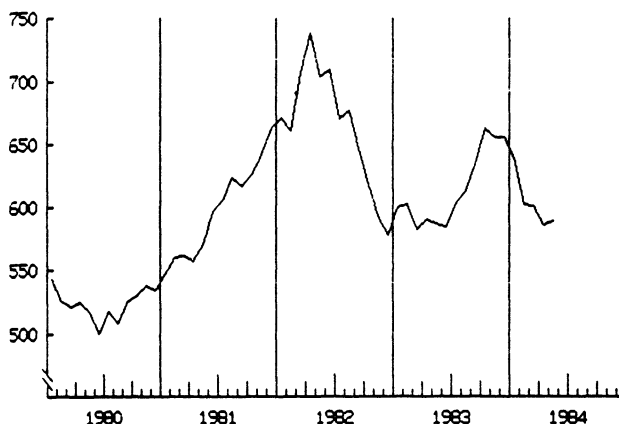
I midten av oktober er det planlagt produksjonsstart for gassfeltet Odin.

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET: SVAKERE AKTIVITETSNIVÅ

Tallet på igangsatte boliger fortsetter å falle. I perioden januar-mai lå igangsettingen nær 25 prosent under nivået i samme periode året før; sesongkorrigert ble det i gjennomsnitt igangsatt 2.160 boliger pr. måned. Dette svarer til en igangsetting på rundt 26.000 boliger på årsbasis, mot 31.500 igangsatte boliger i 1983 og 37.500 igangsatte boliger i gjennomsnitt for årene 1978-82.

Nedgangen i igangsettingen av nye boliger tok til i 2. halvår i fjor. Den må sees i sammenheng med flere forhold, blant annet den generelt lave inntektsveksten for husholdningene og den sterke stigningen i rentenivået de siste årene. En kan heller ikke se bort fra at boligdekningen nå begynner å bli så høy at det også på noe lengre sikt vil kunne føre til lavere boligbygging. Igangsettingstallet for nye boliger har de siste årene tilsvart ca. 2,4 prosent regnet som andel av den samlede boligmassen. Om en reduksjon i den samlede boliggetterspørselen på 1 prosent i sin helhet skulle slå

BYGG.
Bygg under arbeid i industri.
1000 kvadratmeter. Sesongkorrigert.

ut i markedet for nye boliger, ville det således føre til en reduksjon på ca. 15.000 igangsatte boliger. En liten endring i boliggetterspørselen kan altså få store virkninger for igangsettingen av nye boliger.

Når nedgangen i boligbyggingen kom så brått og ble så kraftig, må en også trekke inn virkningen av at lånekøen i Husbanken ble avvirket og at nye takstregler for omsetning av brukte boliger kan ha ført til en mer effektiv utnyttelse av den eksisterende boligmassen. Den fortsatte usikkerheten om rentepolitikken - og på noe lengre sikt også skattepolitikken - har trolig også spilt inn.

Fallet i igangsettingstallene har imidlertid vært så kraftig at en bør kunne vente at igangsettingen vil ta seg noe opp igjen når forholdene på markedet har stabilisert seg og situasjonen er blitt mer oversiktlig for aktørene. Men igangsettingstallene hittil i år har vært så lave at det vil bli svært vanskelig å nå anslaget fra det siste reviderte nasjonalbudsjettet på 29-33.000 igangsatte boliger for 1984.

Det tar i gjennomsnitt 10-11 måneder fra et boligbygg settes i gang til det fullføres. Det innebærer at de lave igangsettingstallene ennå ikke har gitt fullt utslag i aktivitetsnivået i sektoren. Med uendret igangsetting fra 1983 til 1984 kan investeringsnedgangen i 1984 bli like sterk som i 1983. Med lavere igangsetting kan investeringsnedgangen bli enda sterkere.

Aktivitetsnivået i sektoren har

trolig også til en viss grad holdt seg oppe ved at produksjonsfaktorer er blitt overført til andre typer byggevirkksomhet. Oppgangen i igangsettingstallene for visse typer driftsbygg har her vært viktig. Denne oppgangen har imidlertid på langt nær vært sterk nok til å motvirke svikten i boligbyggingen og den økte ressursinnsatsen har trolig vært sterkere enn hva veksten i igangsettingen skulle tilsi. Den kan derfor ha bidratt til en reduksjon av byggetidene og dermed av omfanget av driftsbygg under arbeid. Om ressursinnsatsen nå er større enn hva igangsettingen av nye driftsbygg tilsier, vil aktivitetsnivået også for denne type byggevirkksomhet bli trappet ned i tiden som kommer.

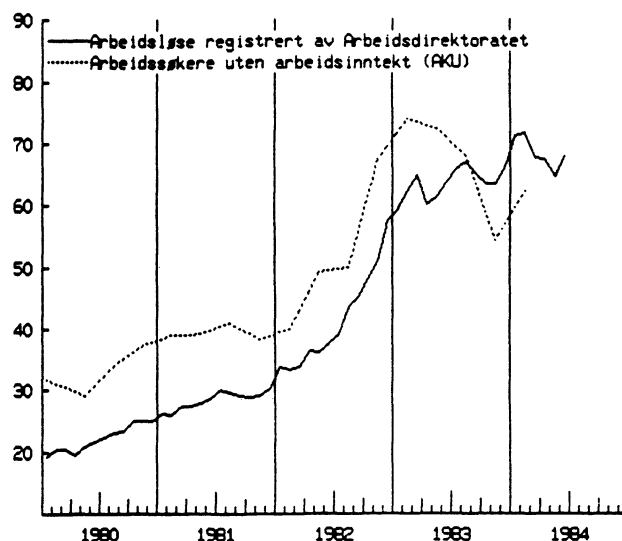
Mens anleggsinvesteringene i 1983 økte med 2,7 prosent fra året før, synes aktivitetsnivået nå å være for nedadgående. Tilgangen på nye anleggsordre målt i verdi har vært fallende gjennom mer enn to år og ordreservene har skrumpet inn. Det er særlig nedgangen for kraftanlegg som har bidratt til denne utviklingen, men i 1. kvartal i år viste også ordretilgangen for andre typer anlegg kraftig svikt.

ARBEIDSMARKEDET: BEDRING I LØPET AV VÅRMÅNEDENE, MEN FORTSATT HØY LEDIGHET

Det sesongkorrigerte tallet på arbeidsledige viste på ny oppgang i juni etter å ha vært i klar nedgang i vårmånedene. Ved utgangen av juni var det ved arbeidskontorene registrert 61.600 helt ledige. Sesongkorrigert var det en nedgang på 3.800 sammenlignet med februar, men likevel var tallet på arbeidsledige ved utgangen av juni 4.200 høyere enn for ett år siden.

Økningen i juni har trolig sammenheng med at arbeidsmarkedstiltakene blir midlertidig trappet ned i sommermånedene samtidig som store ungdomskull, både fra ungdomsskolen og den videregående skolen, kan være i ferd med å melde seg på arbeidsmarkedet. Disse faktorene kan bidra til at arbeidsledigheten viser ytterligere økning de nærmeste månedene. Ledigheten kan derimot gå noe ned til høsten igjen når arbeidsmarkedstil-

ARBEIDSLEDIGE.
Registrerte arbeidsløse ved arbeidskontorene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongkorrigerte tall i tusen.

take kommer igang for fullt samtidig som det også i år vil bli en opptrapping av tallet på elevplasser i den videregående skolen. Foreløpig er det imidlertid lite som tyder på at ledigheten til høsten vil bli vesentlig lavere enn i fjor.

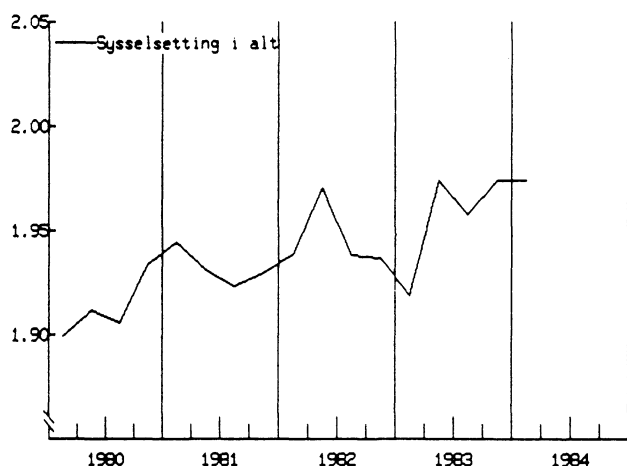
Nedgangen i den sesongkorrigerte ledigheten i løpet av vårmånedene kan i stor grad tilskrives bedre forhold for industrien. Dette avspeiler seg også i en sterk nedgang i tallet på permitterte. Til tross for dette var tallet på ledige industriarbeidere ved utgangen av mai fortsatt høyt og utgjorde om lag 30 prosent av alle de registrerte ledige. Sammenlignet med mai i fjor har ledigheten blant industriarbeidere heller ikke gått ned med

Registrerte ledige etter yrke (1000)

	Mai 1984	Absolutt endring fra mai 1983
Primærnæringer . . .	1,2	0,0
Industriarbeidere .	18,0	-1,3
Bygg- og anlegg ...	5,6	0,7
Adm., kontor, handel, service .	19,0	2,6
Transport m.m.	6,0	0,2
Andre	9,5	0,9
I alt	59,2	3,2

Kilde: Arbeidsdirektoratet

TOTAL SYSSELSETTING IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN,
1000 000 personer.

mer enn 1.300. Når den samlede ledigheten likevel var høyere i mai i år, har dette sammenheng med økt ledighet innenfor yrkesgruppene bygg og anlegg, handel og kontor og blant personer med liten yrkeserfaring.

Arbeidsmarkedstiltakene har vært holdt på et høyt nivå i løpet av det siste året. Utenom attføringstiltakene var det ved utgangen av mai sysselsatt 25.300 personer i arbeidsmarkedsetatens regi, en økning på 6.700 sammenliknet med mai i fjor. Det er i første rekke opprettingen av ekstraordinære arbeidsplasser i offentlig virksomhet som har bidratt til

økningen i arbeidsmarkedstiltakene; ved utgangen av mai var mer enn 15.000 personer sysselsatt i slikt arbeid.

Et samlet mål for situasjonen på arbeidsmarkedet vil en kunne få ved å summere tallet på registrert ledige, ikke-registrerte arbeidssøkere, personer omfattet av arbeidsmarkedstiltak, ekstraordinære elevplasser og personer berørt av innskrenket arbeidstid. Ved utgangen av mai kan dette tallet anslås til rundt 115.000 personer, eller nær 5 1/2 prosent av arbeidsstyrken. Dette er om lag det samme som i fjor, men tallene viser tildels store endringer på enkelte av postene.

Tallet på ikke-registrerte arbeidssøkere har etter alt å dømme gått sterkt tilbake i løpet av det siste året. Dette motsvares blant annet av en sterk økning i tallet på skoleelever som vanligvis har hatt en lav meldetilbøyelighet. I tillegg har trolig en del av de ikke-registrerte arbeidssøkerne kommet med på tiltakene i arbeidsmarkedsetatens regi. Det kan heller ikke ses bort i fra at en del av dem er å finne blant de registrerte ledige og dermed har bidratt til å holde dette tallet oppe. Av de fire første linjene i tabellen går det fram at uten opptrappingen av arbeidsmarkedstiltakene og tallet på skoleelever ville arbeidsledigheten ha vist

Situasjonen på arbeidsmarkedet ved utgangen av mai 1983 og 1984 (1000 personer)

	Mai 1983	Mai 1984	Endring
Registrerte ledige	56	59	3
Ikke-registrerte arbeidssøkere	16	5 1)	-11 1)
Sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak ekskl. attføringstiltak	18	25	7
Skoleelever omfattet av ekstraordinære elevplasser i videregående skoler 2)	5	17	12
Personer berørt av innskrenket arbeidstid	17	9	-8
I alt	112	115	3
Regnet som prosent av arbeidsstyrken	5 1/2	5 1/2	-

1) Anslag.

2) Opprettelsen av disse plassene var opprinnelig ment som arbeidsmarkedstiltak ved at det ble gitt ekstraordinære tilskudd utover det de gjeldende tilskuddsordninger tilsa. Plassene er nå blitt gjort mer permanente ved at de generelle tilskuddsprosentene er økt. Forutsetningen for at fylkeskommunene skal beholde de nye og høyere tilskuddsprosent er at elevtallet i det enkelte fylket holdes oppe.

en klar økning. På den annen side har tallet på personer berørt av innskrenket arbeidstid gått sterkt tilbake sammenlignet med i fjor. Ettersom flesteparten av disse arbeider i industrien, har dette nær sammenheng med de bedrede forholdene for denne næringen.

Selv om anslaget er usikkert, har tallet på sysselsatte etter alt å dømme økt med mer enn 20.000 personer i løpet av det siste året. Av dette står opptrappingen av arbeidsmarkeds-tiltakene for om lag 7.000 personer. Arbeidskraftundersøkelsene tyder på at resten av sysselsettingsveksten har kommet innenfor det offentlige og i privat tjenesteyting.

Både arbeidskraftundersøkelsen og arbeidstakerregisteret viser nå at den sterke nedgangen i industrisysselsettingen er i ferd med å stoppe opp. På grunn av bedret produktivitet er det imidlertid lite som tyder på at industrisysselsettingen vil vokse selv med vekst i industriproduksjonen. Arbeidstakerregisteret indikerer også at sysselsettingsnedgangen i bygge- og anleggsvirksomhet i 1. kvartal i år var sterkere enn det som er vanlig for årstiden.

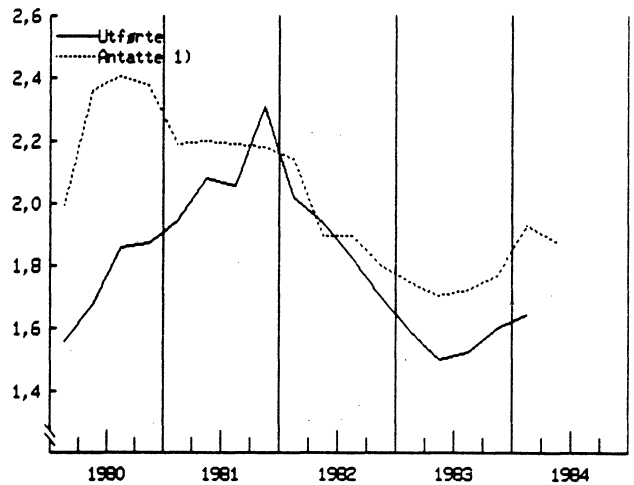
INDUSTRIINVESTETERINGER: AVVENTENDE HOLDNING

Statistisk Sentralbyrås investeringsstilling fra mai i år viser at oppgangen i industriinvesteringene fortsetter. Oppgangen er imidlertid svak. Etter sesongkorrigering viste verdien av utførte industriinvesteringer i 1. kvartal en økning på bare 2,7 prosent fra 4. kvartal i fjor. Regnet fra 1. kvartal i fjor var økningen i verdi 3,1 prosent.

Investeringsstillingens anslag for verdien av investeringene fremover kan tyde på at bedriftene avventer konjunkturutviklingen og muligens også situasjonen på lånemarkedet før de setter i gang nye investeringsprosjekter. Sesongkorrigerte investeringsanslag for 2. kvartal viser en nedgang på 2,8 prosent fra tilsvarende oppgaver gitt for 1. kvartal.

Verdien av industriens investeringer i 1984 ble i mai-undersøkelsen anslått 10 prosent høyere enn anslaget for 1983 gitt på samme tidspunkt i

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTETERINGER I INDUSTRIEN.
Sesongkorrigerte verdital. Milliarder kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal.

fjor. Med en prisøkning på leveranser til investeringsformål på 4-5 prosent, tilsvarer dette en volumøkning på bare vel 6 prosent fra 1983 til 1984, noe som kan underbygge antakelsen om en avventende holdning i bedriftene.

De første anslagene for investeringene i 1985 som nå foreligger, kan tyde på at bedriftene i første omgang har utsatt opptrappingen av investeringene, og at en stor del av den ventede veksten først vil komme neste år. Den antatte verdien av investeringene for 1985 er 35 prosent høyere enn tilsvarende tall for 1984 innhentet på samme tidspunkt i fjor. Det må imidlertid understrekes at disse tidlige anslagene er spesielt usikre. Nivå-tallene er vanligvis altfor lave, og forholdet mellom de antatte og utførte investeringene kan variere betydelig fra år til år. Anslagene kan imidlertid gi en antydning om i hvilken retning utviklingen vil gå.

For industrien sett under ett er anslaget for investeringene i 1984 uendret fra forrige investeringsundersøkelse. For enkeltnæringene er endringene størst for produsenter av kjemiske råvarer, med en oppjustering på 30 prosent, og produsenter av ikke-jernholdige metaller, med en nedjustering på 18 prosent. Verdien av antatte investeringer i 1985 i den siste næringen er imidlertid oppjustert svært mye i forhold til tilsvarende tall for i år. Disse endringene kan skyldes at investeringene i næringen stort sett er knyttet til

store prosjekter, og at utbyggingen er blitt forskjøvet slik at en større del enn tidligere planlagt vil bli utført i 1985.

Mesteparten av investeringsøkningen finner fortsatt sted i treforedlings- og metallindustrien. Etter de siste oppgavene ventes det nå en økning fra 1983 til 1984 på henholdsvis 60 prosent og 42 prosent i disse bransjene. Investeringsoppgangen i nærings- og nytelsesmiddelindustrien kan derimot synes å ha stoppet opp; mens utførte investeringer i 1. kvartal var 8 prosent høyere enn i 1. kvartal i fjor, er antatte investeringer i 2. kvartal 14 prosent lavere enn antatte investeringer i samme kvartal i 1983. For 1984 sett under ett er investeringsanslaget nå 1 prosent lavere enn tilsvarende anslag for 1983.

Anslagene for investeringer i kraftforsyning i 1984 har tilsynelatende blitt betydelig nedjustert fra investeringsundersøkelsen i februar. Denne nedjusteringen skyldes imidlertid i sin helhet at renter i byggetiden var inkludert i investerings-tallene til og med undersøkelsen i 1. kvartal i år, mens de nå utelates. Disse rentene er i 1984 og 1985 ventet å bli om lag 860 millioner kroner pr. år. Korrigert for denne omleggingen er de antatte investeringer i 1984 om lag uendret i forhold til undersøkelsen i februar. Verdien av antatte investeringer for 1985 var i investerings-tellingen i mai 12 prosent lavere enn tallet for 1984.

INVESTERINGENE I OLJEVIRKSOMHETEN: FORTSATT HØY AKTIVITET

Produksjonsaktiviteten i norsk industri i tilknytning til utbyggingen i Nordsjøen har etter alt å dømme vært økende gjennom det siste året.

Etter Statistisk Sentralbyrås siste investeringsundersøkelse vil bruttoinvesteringene i oljeutvinning i 1984 nå opp i 28,7 milliarder kroner. Imidlertid er dette investeringstallet først og fremst påvirket av uttauingen av Statfjord C-plattformen som fant sted i begynnelsen av juni. Verdien av denne plattformen vil nesten i sin helhet bli regnet som bruttoinvestering i 1984. Før utslepingen på fel-

tet ble de ferdige delene regnet som lager av varer under arbeid etter hvert som de ble produsert.

Beregninger utført av Olje- og energidepartementet viser at den norske andelen av inngåtte kontrakter om vare- og tjenesteleveranser til oljeselskapene var 69 prosent i 1983. Dette er den høyeste norske andelen som hittil er registrert. I 1982 var den norske andelen 54 prosent.

Som følge av utbyggingen av Ula-feltet og byggingen av vanninjeksjonsplattformen på Ekofisk-feltet er det grunn til å regne med at den høye investeringsetterspørselen vil holde seg oppe gjennom resten av 1984. Gullfaks A-plattformen er fortsatt under arbeid og vil gi byggeoppgaver fram til sommeren 1986. Alle kontraktene på selve plattformen er inngått, det gjenstår å tildele kontraktene for de to lastebøyene som skal plasseres ute på feltet. Den ene av disse kontraktene vil bli tildelt i løpet av sommeren.

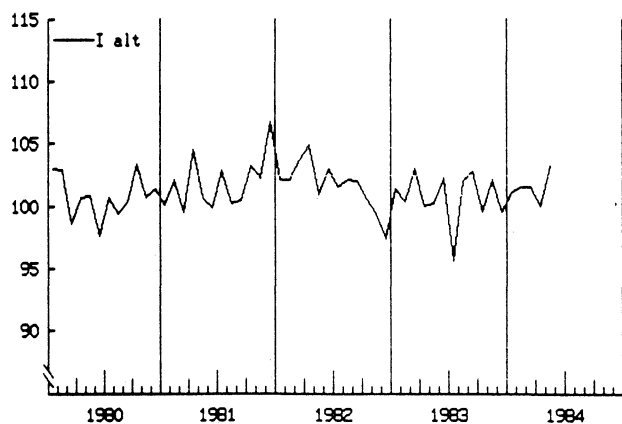
Etter en periode med noe lavere aktivitet i første halvår 1985 vil utbyggingen av Gullfaks B og Oseberg gi positive vekstimpulser til norsk industri mot slutten av 1985 og utover i 1986. De viktigste kontraktene i forbindelse med disse prosjektene vil bli tildelt i løpet av 1985. For å kunne opprettholde den positive virkningen av investeringsetterspørselen fra Nordsjøen på aktivitetsnivået i norsk økonomi i de nærmeste årene etter 1986 er det etter alt å dømme nødvendig at Sleipner-feltet bygges ut og at fase to av Gullfaksutbyggingen gjennomføres slik som planlagt.

PRIVAT KONSUM: TEGN TIL ØKT VEKST

Utviklingen i detaljomsetningsindeksen i de siste månedene tyder på at volumnedgangen i privat varekonsum har stoppet opp; den sesongkorrigerte indeksen var i perioden mars-mai i gjennomsnitt 0,9 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode. Hvis den sesongkorrigerte indeksen beholder samme gjennomsnittlige nivå ut året som i de fem første månedene, vil varekonsumet øke med 0,7 prosent i volum fra 1983 til 1984.

Tallet på nye registrerte personbiler var i perioden januar-mai i

DETALJOMSETNING.
Sesongkorrigert volumindeks. 1979=100.

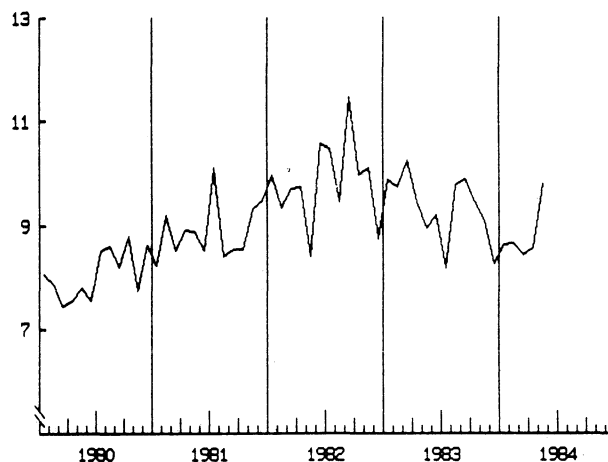
gjennomsnitt 8,6 prosent lavere enn i samme periode i fjor. I mai var derimot antall nyregistreringer 7,9 prosent høyere enn i mai måned i fjor, noe som bidro betydelig til oppgangen i detaljomsetningsindeksen.

Etter en sterk vekst gjennom flere år var det en klar stagnasjon i reisetraffikken til utlandet mot slutten av fjoråret. Det har neppe vært noen ytterligere nedgang fra 4. til 1. kvartal i år; det foreløpige utenriksregnskapet for 1. kvartal viser en nedgang på 3,2 prosent fra det relativt høye nivået i 1. kvartal i 1983.

Den fortsatt usikre veksten i varekonsumet og stagnasjonen i utenlandskonsumet innebærer at det innenlandske tjenestekonsumet må øke betydelig også i år for at anslaget fra Revidert nasjonalbudsjett om en volumvekst på 1,8 prosent fra 1983 til 1984 skal bli nådd. Hvis ikke varekonsumet øker ytterligere utover i året, må veksten i det innenlandske tjenestekonsumet bli nærmere 4 prosent.

Utviklingen i det private konsumet gjennom resten av 1984 vil avhenge av pris- og lønnsutviklingen og av endringer i sysselsettingen. Hvis ikke lønnsglidningstakten avtar betydelig ut året, og pris- og sysselsettingsutviklingen ikke endres vesentlig, vil økningen i husholdningenes realdisponible inntekter kunne bli nærmere 2 prosent fra 1983 til 1984. Også en endring i spareraten vil kunne påvirke konsumutviklingen. Lønnstakernes netto fordringer i spare- og forretningsbankene var ved utgangen av mars i år 3 prosent lavere enn på samme tid i

REGISTRERTE NYE PERSONBILER.
1000 stk. Sesongkorrigert.

fjor. Dette kan delvis skyldes en overflytting av lån fra det uregulerte til det regulerte markedet. Hvis derimot spareraten faller, vil det gi ytterligere rom for en konsumvekst.

LØNNINGER

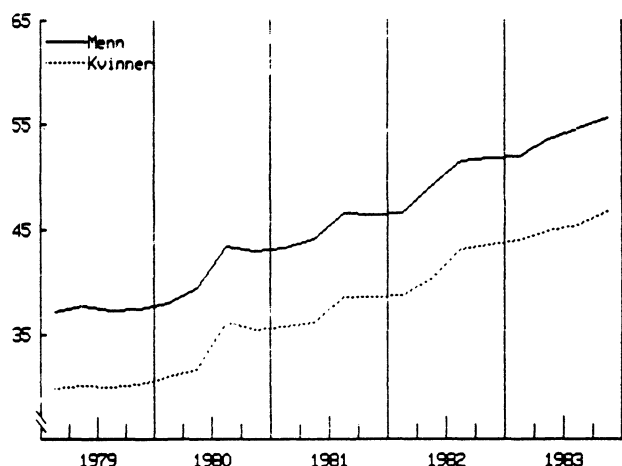
Lønnsveksten er blitt dempet betydelig som følge av lave tariff tillegg de to siste årene. Takten i lønnsglidningen endret seg derimot lite gjennom 1983, trass i den sterke forverringen av forholdene på arbeidsmarkedet de siste årene. Som antydnet i tidligere utgaver av Konjunkturten densene kan dette skyldes at de lokale tilleggene først og fremst bestemmes av bedriftsinterne forhold. Blant annet har produktivitetsveksten i 1983 vært sterkere enn tidligere og kan ha gitt grunnlag for betydelige lokale tillegg flere steder. I mange bedrifter vil produktivitetsforbedringer også ha direkte virkning på lønn pr. arbeidstime via akkordavtaler.

Gjennomsnittlig timefortjeneste for industriarbeidere innenfor LO/N.A.F.-området økte fra 1982 til 1983 med 8,5 prosent for menn og 9,5 prosent for kvinner. Til sammenligning steg konsumprisindeksen med 8,4 prosent. Lønnsglidningen fra 1982 til 1983 var vel 6 prosent. Den foreløpige lønnsindeksen for arbeidere i industrien i 1. kvartal i år viste en vekst på 7,2 prosent for menn og 6,9 prosent for kvinner.

Lønnsnivået i LO/N.A.F.-området lå ved utgangen av 1983 2,8 prosent over

LØNNINGER.

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri.

gjennomsnittet for året, og med uendret lønn gjennom 1984 vil gjennomsnittslønnen for 1984 bli tilsvarende høyere enn i 1983. Tariffoppgjøret for jern- og metallindustrien - som har vært retningsgivende for utfallet av en rekke andre oppgjør - ga en økonomisk ramme på 5,9 prosent gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1983 til 1984. De generelle tilleggene ble 70 øre pr. time fra 1. april. Forslaget for jern- og metallindustrien forutsetter at lønnsglidningen gjennom 1984 vil bidra med 2,2 prosent til den gjennomsnittlige lønnsveksten fra 1983 til 1984. Det betyr at lønnsglidningen fra 4. kvartal i fjor til 4. kvartal i år bare må bli om lag 4 prosent, altså klart lavere enn gjennom de siste årene.

Erfaringsmessig påløper det meste av lønnsglidningen i et år i 2. og 4. kvartal. For å kunne vurdere utviklingen i lønnsglidningstakten i 1984 nærmere, gir derfor de foreløpige lønnsoppgavene for 1. kvartal bare få holdepunkter. Men de tallene som foreligger viser ingen markert avdemping i lønnsglidningen.

Oppgjørssammenheng på 5,9 prosent i jern- og metall-området har vært veiledende for utfallet i en rekke tariffområder. Innenfor stat- og kommunesektoren kom det imidlertid til arbeidskonflikt som ble avsluttet med lov om tvungen voldgift etter seks dagers streik. Når dette skrives er det ennå ikke falt voldgiftsdom.

INNENLANDSKE PRISER: STABIL PRISSTIGNINGSTAKT

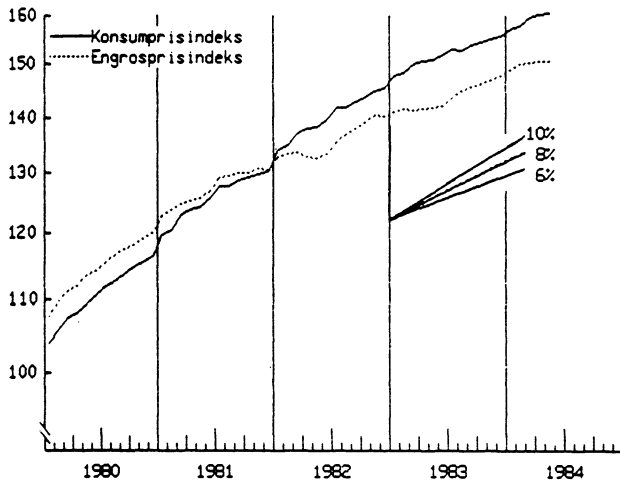
Stigningstakten i konsumprisene har falt betydelig de siste årene. Mellom 1981 og 1982 var veksten 11,3 prosent og fra 1982 til 1983 8,4 prosent. De siste måneders utvikling tyder imidlertid på at prisstigningstakten ikke lenger er fallende. Regnet fra samme måned ett år tidligere steg konsumprisindeksen 6,6 prosent både i mars, april og mai i år. Dersom stigningstakten gjennom de resterende måneder av 1984 blir som gjennom 1983 vil også økningen fra 1983 til 1984 i gjennomsnitt bli 6,6 prosent - 1,8 prosentpoeng lavere enn mellom de to foregående år. Dette er imidlertid fortsatt en klart høyere prisstigning enn hos våre handelspartnere.

Sterkest vekst i mai måned regnet fra samme måned ett år tidligere viste delindeksene for bolig, lys og brensel (7,9 prosent), matvarer (6,9 prosent) og reiser og transport (6,8 prosent). Prisøkningen var lavest for møbler og husholdningsartikler (5,0 prosent) samt for helsepleie og klær og skotøy (5,4 prosent).

En gruppering av konsumprisindeksen etter leveringssektor viser at det gjennom vårmånedene har vært en stor grad av stabilitet også i disse delindeksene. Unntakene er delindeksene for jordbruksvarer, der stigningstakten har tiltatt noe, samt tjenester og importerte konsumvarer uten norsk konkurranse, der stigningstakten har avtatt. Dessuten har delindeksen for andre norsk-produserte konsumvarer påvirket av verdensmarkedet p.g.a. stort importinnhold eller råstoffpris bestemt på verdensmarkedet ikke vist en tilsvarende sterk sesongnedgang som i de to foregående årene. Dette kan tyde på en underliggende tiltakende prisstigningstakt. Hovedårsaken til denne utviklingen kan være økte priser på importerte råvarer. Engrosprisindeksens delindeks for ikke-spiselige råvarer unntatt brenselstoffer viste en markert økning i stigningstakten fra midten av 1983; delindeksen var i mai i år 11,8 prosent høyere enn ett år tidligere. Denne prisveksten kan nå være i ferd med å slå igjennom i de norske produsenters salgspriser.

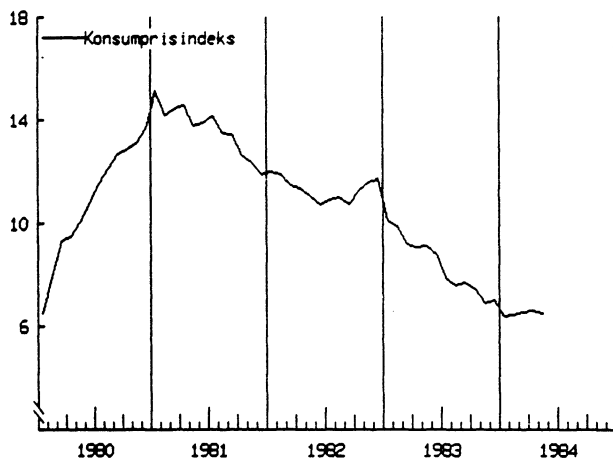
Bidragene fra offentlig regulerte

INNELANDSKE PRISER.
Indekser, 1979=100. Halv-logaritmisk skala 1).

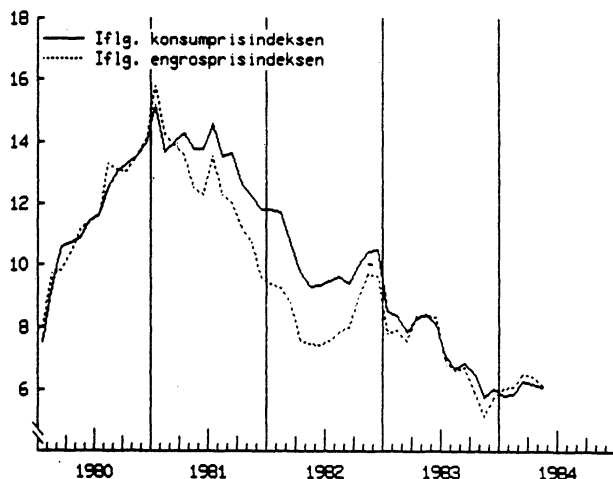

1) Høyningen på kurven avspeiler den prosentvise endringen i prisene.

STIGNING I KONSUMPRISENE.
Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1).
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

priser og avgifter til prisveksten fra 1983 til 1984 vil bli noe lavere enn fra 1982 til 1983 og det meste av bidraget er allerede realisert. Etter alt å dømme vil den internasjonale konjunkturoppgangen ikke være særlig prisdrivende slik at det unntatt for råvarer er liten grunn til å vente sterkere importprisvekst - i alle fall i år. Den innenlandske prisutviklingen gjennom resten av 1984 vil derfor være særlig knyttet til lønnsutviklingen og driftsmarginene i næringslivet.

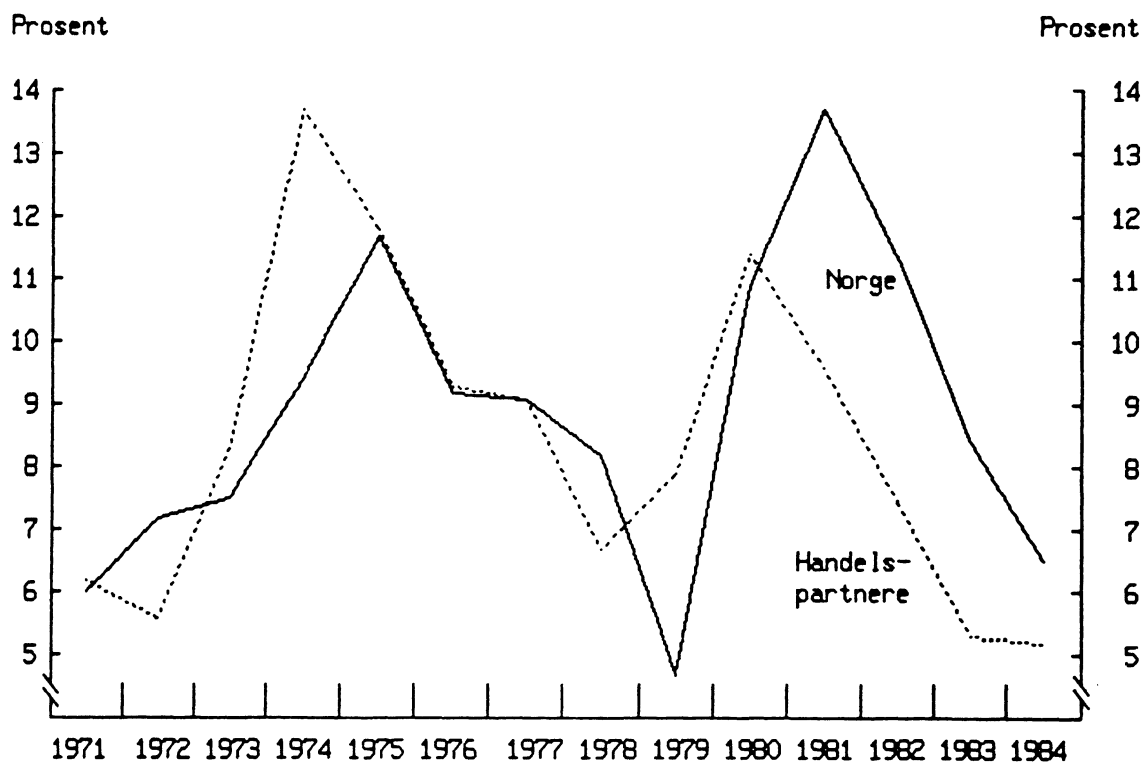
Rammen for årets inntektsoppgjør ble om lag 6 prosent gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1983 til 1984, men er som i fjor basert på en forutsetning om markert dempet takt i lønns- og glidningen. Dersom dette ikke skjer vil lønnsveksten i privat sektor bli om lag 7 prosent. Det er derfor lite trolig at lønnsutviklingen vil bidra til en vesentlig demping av den nåværende prisstigningstakten selv med en viss produktivitetsvekst.

Det er knyttet særlig stor usikkerhet til utviklingen i driftsmarginene på omsetningsleddene. De siste engrosprisoppgavene kan tyde på at driftsmarginene har stabilisert seg idet veksten i engrosprisen på varer levert til konsum har vært av samme størrelse som prisveksten for konsumvarer.

1. juli la Norges Bank om metoden for beregning av den norske valutakurvindeksen. Mens kurvindeksen tidligere ble beregnet som et aritmetisk gjennomsnitt av de valutakursene som inngår i valutakurven, vil den nå bli beregnet som et geometrisk gjennomsnitt. Overgang til geometrisk gjennomsnitt innebærer at stor oppgang i kursen på enkeltvalutaer (i forhold til nivået i august 1978) tillegges mindre vekt enn før. Hvis Norges Bank fortsetter å styre mot den samme verdi på kurvindeksen som før, vil omleggingen med de forhold som nå gjelder mellom de utenlandske valutaene, innebære en de facto nedskrivning av norske kroner på om lag 2 prosent. I inneværende år vil dette neppe øke prisstigningstakten med mer enn noen få tiendedels prosent.

Alt i alt er det således liten grunn til å vente særlig endring i prisstigningstakten gjennom de resterende måneder av 1984. Den gjennom-

KONSUMPRISINDEKSEN.
Prosentvis endring fra året før.

snittlig konsumprisvekst fra 1983 til 1984 vil i så fall bli vel 6,5 prosent.

Samtidig fortsetter prisstigningen å avta hos våre handelspartnere, fra 5,3 prosent for fjoråret til anslått 4 3/4 prosent i år, regnet fra foregående år. Om nedgangen i prisstigningstakten i Norge allerede nå stopper opp - og det på et betydelig høyere nivå enn hos handelspartnerne - er det bemerkelsesverdig; prisstigningstakten i Norge har gjennom flere ti-år i hovedsak fulgt prisutviklingen blant våre handelspartnere, men med et etterslep på om lag ett år. De senere årene ser det imidlertid ut til at etterslepet har økt.

UTENRIKSØKONOMI: STERK IMPORTVEKST - FLATER EKSPORTEN UT?

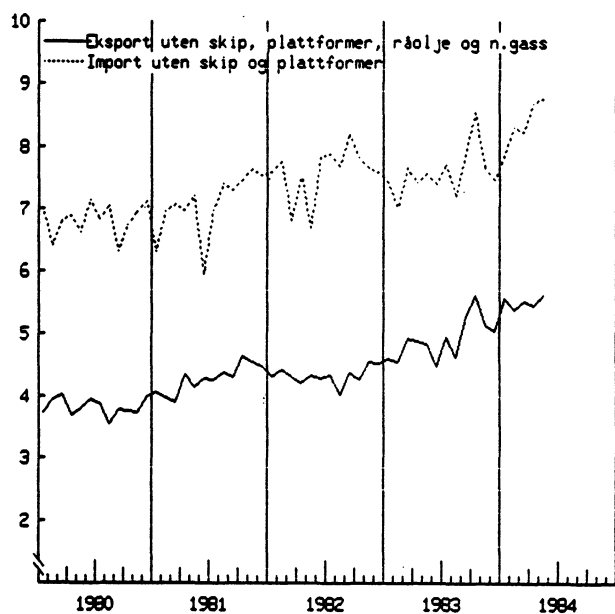
Volumet av den tradisjonelle vareeksporten (alle varer utenom råolje, naturgass, skip og oljeplattformer) har endret seg lite siden siste årsskifte, etter den sterke økningen gjennom fjoråret. Fra et bunnpunkt sist i 1982 økte den sesongkorrigerte

volumindeksen med 14,1 prosent fram til siste kvartal i fjor, og eksportvolumet var i 1983 9,7 prosent høyere enn året før. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år var imidlertid den sesongkorrigerte volumindeksen uendret, og sesongkorrigerte verditall for april og mai tyder også på en utflatning i eksportvolumet.

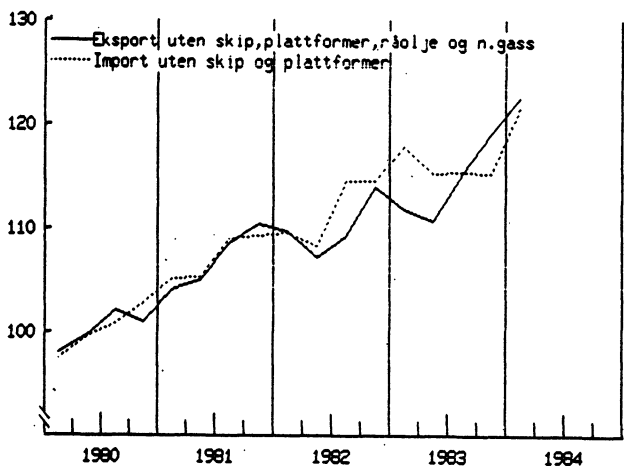
Veksten i eksportvolumet gjennom 1983 skyldtes betydelig vekst i eksporten av flere viktige råvarer og halvfabrikata, mens eksporten av ferdigvarer ble redusert i volum. Produksjonskapasiteten er nå nær fullt utnyttet i en del av de industriene som sterkest bidro til eksportveksten i 1983, og eksportvarelagrene er blitt kraftig redusert. Fortsatt vekst i eksportvolumet av tradisjonelle varer vil derfor avhenge av at eksportoppgangen får en bredere basis. Eksportprisene tok seg også sterkt opp gjennom fjoråret, og prisindeksen for den tradisjonelle vareeksporten var i 1. kvartal i år 9,7 prosent høyere enn ett år før, mens gjennomsnittlig økning fra 1982 til 1983 var 3,6 prosent.

Av de viktigste eksportvarene økte

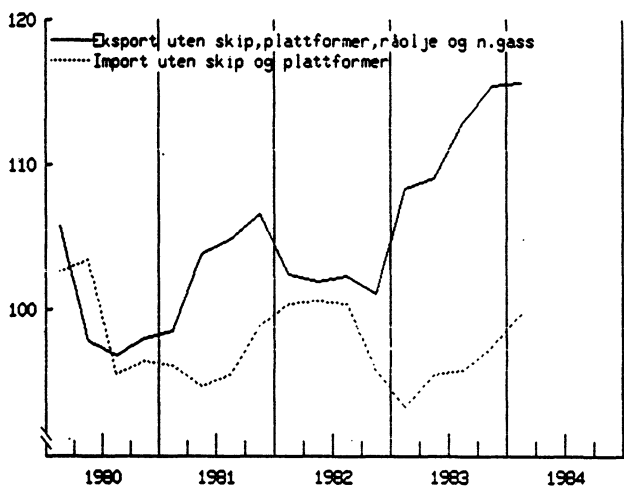
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Sesongkorrigererte verditall. Milliarder kr.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Prisindekser (enhetspriser). 1980=100.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Sesongkorrigerert volumindeks. 1980=100.

eksportvolumet særlig sterkt i 1983 for aluminium, ferrosilisium, fisk- og fiskevarer, kjemikalier, malmer og metallavfall og elektrisk strøm. Det var også betydelig vekst i eksportvolumene for flere av de noe mindre eksportvarene som sink, huder og skinn og tømmer. For flere av gruppene var det også betydelig prisvekst.

Eksporten av aluminium økte kraftig i siste del av 1982, og var om lag uendret gjennom fjoråret. Siden årsskiftet har imidlertid aluminiumseksporten vist ny volumvekst, og var i 1. kvartal 13,6 prosent høyere enn i samme kvartal året før. Tallet for 1. kvartal tilsvarer en aluminiumseksport på om lag 830.000 tonn på årsbasis, og må for en del være tatt fra lager. Volumindeksen for lager av uedle metaller unntatt jern og stål avtok da også med nesten 10 prosent fra 4. kvartal 1983 til 1. kvartal i år, og lå i 1. kvartal under det halve av nivået i 1982. Samtidig med at eksportvolumet av aluminium økte med 20 prosent fra 1982 til 1983 økte eksportprisen med 18 prosent. Prisveksten fortsatte inn i 1984, og eksportprisen var i 1. kvartal om lag 11.500 kroner pr. tonn, det vil si 44 prosent over nivået i 1. kvartal 1983. Internasjonalt har det i den senere tid vært et prisfall for en rekke metaller, blant dem aluminium, og spotprisen var i midten av mai kommet ned på et nivå som omtrent tilsvarte den norske eksportprisen i 1. kvartal.

Eksporten av ferrosilisium tok seg opp i 1983, og eksportvolumet økte med 21 prosent fra året før. De første 4 månedene i år var eksportvolumet svært høyt, og som for aluminium ble trolig en del av eksporten hentet fra lager. Gjennom 1983 var det samtidig en klar prisvekst; eksportprisen i fjor var om lag 7 prosent høyere enn i 1982. Prisveksten har fortsatt inn i 1984, og eksportprisen var i 1. kvartal 10,4 prosent høyere enn gjennomsnittet for 1983. Eksporten av ferromangan utviklet seg svakere enn for ferrosilisium i 1983, med en volumvekst på bare 1 prosent og en prisvekst på 6 prosent sammenliknet med 1982.

I 1983 tok eksporten seg opp også for flere av de andre metallene. Eksportverdien økte med om lag 50 prosent for magnesium og 30 prosent for sink sammenliknet med 1982. For kobber og

nikkel var eksportvolumene om lag uendret fra 1982 til 1983. For sink og nikkel var det en sterk prisoppgang mot slutten av fjoråret. Mens eksportprisen for sink økte med om lag 9 prosent fra 1982 til 1983, var prisen i 1. kvartal i år hele 35 prosent over gjennomsnittet for året før. Eksportprisen for nikkel avtok med om lag 12 prosent fra 1982 til 1983, men hadde i 1. kvartal i år steget med 18 prosent i forhold til fjoråret. I den senere tid har det vært tendens til prisfall internasjonalt på blant annet kopper og sink, og dette skaper en viss usikkerhet om eksportutviklingen fremover.

Eksporten av kjemikalier tok seg sterkt opp gjennom 1982, og økte bare svakt gjennom fjoråret. Selv om den sesongkorrigerte volumindeksen avtok med 2,5 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, er det trolig produksjonskapasiteten som nå begrenser eksporten av kjemikalier. Eksportvolumet var i 1. kvartal 23 prosent høyere enn i 1. kvartal 1982. Eksportprisen for kjemikalier øker derimot fortsatt. Etter en prisvekst på 6,5 prosent fra 1982 til 1983, økte prisindeksen med 6 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Den sterkeste prisveksten i siste kvartal kom for kunstgjødsel og uorganiske kjemikalier. Eksportprisene synes foreløpig å ha flatet ut for to av de gruppene som hadde den sterkeste veksten i fjor, organiske kjemikalier og plast.

Eksporten av fisk og fiskevarer økte med 18 prosent i volum og noe under 4 prosent i pris fra 1982 til 1983. Av en økning i eksportverdien på noe over 20 prosent skyldtes om lag tre firedeler den sterke veksten i eksporten av reker og oppdrettet laks. De 4 første månedene i år var eksportverdien 4,1 prosent høyere enn i samme periode i 1983, og veksten i eksportvolumet var noe sterkere enn dette. I tillegg til at det ble eksportert fisk og fiskevarer til en verdi av 5,9 milliarder kroner i fjor, ble det også eksportert fiskemjøl for 900 millioner kroner. For fiskemjøl var det en reduksjon i eksportverdien på 18 prosent for de 4 første månedene i år sammenliknet med samme periode i fjor, trass i en prisvekst på 22 prosent.

Eksporten av treforedlingsprodukter har tatt seg sterkt opp siden

et bunnpunkt sist i 1982. Etter en svak nedgang fra 3. til 4. kvartal i fjor viste den sesongkorrigerte volumindeksen ny vekst fra 4. kvartal til 1. kvartal i år, og var i 1. kvartal 37 prosent over det laveste nivået i 1982. Fra 1982 til 1983 økte eksporten av treforedlingsprodukter med om lag 9 prosent i volum. Sterkest økning var det for tremasse og cellulose som økte med 11,6 prosent, mens papir og papp økte med 7,7 prosent. For tremasse og cellulose sank eksportprisen med om lag 2,5 prosent fra 1982 til 1983, men det var klar prisoppgang mot slutten av året. Fra 4. kvartal i 1983 til 1. kvartal i år økte prisindeksen med 3 prosent, og nesten 13 prosent for sulfatcellulose. For papir og papp har prisene endret seg lite siden begynnelsen av 1983.

Eksportvolumet av maskiner og transportmidler (regnet uten skip og oljerigger) viste en avtakende tendens i fjor, og reduksjonen i eksportvolumet anslås til om lag 6 prosent fra 1982 til 1983. Eksportverdien for de 4 første månedene i år viser en økning på 13 prosent i forhold til samme periode i 1983. Med en økning i prisindeksen på 10 prosent fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, tyder dette på en svak volumvekst. Eksporten av denne varegruppen viser imidlertid store tilfeldige svingninger, og det er foreløpig for tidlig å si om dette betyr at nedgangen i eksportvolumet har stanset opp.

Eksportvolumet av andre ferdigvarer avtok svakt fra 1982 til 1983. Verditall for januar til april i år viser en økning på 5,8 prosent i forhold til samme periode i fjor, og dette tyder på om lag uendret eksportvolum.

Volumet av den tradisjonelle vareimporten (alle varer utenom skip og oljeplattformer) passerte et toppunkt i første halvår 1982 og avtok fram til 1. kvartal 1983, når en justerer for sesongsvingninger. Gjennom fjoråret tok importvolumet seg opp igjen, men ble likevel om lag 4 prosent lavere i fjor enn året før. Den sesongkorrigerte volumindeksen økte med ytterligere 2,3 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Volumindeksen var da 6,5 prosent høyere enn ved bunnpunktet i 1. kvartal 1983, og om lag like høy som før ned-

gangen satte inn. Gjennomsnittet av de sesongkorrigerede verditalle for april og mai var om lag 7 prosent høyere enn månedsgjennomsnittet for 1. kvartal i år, og dette tyder på at importvolumet fortsatt er stigende.

Importnedgangen i 1982 satte inn først for råvarer, der den sesongkorrigerede volumindeksen avtok med over 20 prosent fra 1. til 4. kvartal i 1982. Importvolumet for maskiner og transportmidler (regnet uten skip og oljeplattformer) avtok gjennom 2. halvår 1982 og fram til 1. kvartal i fjor, mens importvolumet av bearbejdede varer gruppert etter materiale (SITC-gruppen 6 som omfatter blant annet papir, metaller og varer av metall) avtok gjennom det meste av 1983, blant annet som følge av at importen av rør til Statpipe og deler til Nordsjøen ble redusert. Importen av disse varegruppene har nå tatt seg opp igjen, og importvolumene for råvarer og maskiner og transportmidler var i 1. kvartal i år høyere enn før nedgangen satte inn. For maskiner og transportmidler var den sesongkorrigerede volumindeksen i 1. kvartal 6 prosent høyere enn ved toppunktet i 1982, og om lag 25 prosent over nivået i 1980.

Nedgangen i importvolumet fra 1982 til 1983 skyldtes for en del at lagrene av importvarer ble redusert

mellom 2. kvartal 1982 og 3. kvartal 1983. Etter å ha tatt seg noe opp fra 3. til 4. kvartal i fjor var volumindeksen om lag uendret siste kvartal. Indeksen var imidlertid fortsatt lav i 1. kvartal, og en gjenoppbygging av importvarelagrene kan gi bidrag til vekst i importvolumet i tiden fremover.

En del av nedgangen i importvolumet i fjor skyldtes at importen av råolje ble redusert med 40 prosent, blant annet som følge av at mer olje ble ført direkte fra Nordsjøen til Norge. Dette førte alene til en reduksjon i importvolumet av tradisjonelle varer på noe over 1,5 prosent. Nedgangen i importen av råolje synes å ha stanset opp foreløpig; i de første 4 månedene i år var importvolumet 28 prosent høyere enn i samme periode i 1983.

Prisindeksen for den tradisjonelle vareimporten viste ny vekst i 1. kvartal, og økte med 5 prosent fra siste kvartal i fjor. Gjennom 1983 hadde prisindeksen bare vist små endringer, men økte likevel med 4,5 prosent fra 1982 til 1983.

Mens innførselen til vareinnsats avtok med 4 prosent i verdi fra 1982 til 1983, viser tall for de 3 første månedene i år en økning på 15 prosent sammenliknet med tilsvarende periode i

U t e n r i k s r e g n s k a p. Milliarder kroner. Foreløpige tall.

	1983	1.kvartal 1983	1.kvartal 1984	Endring fra 1. kvartal 1983 til 1. kvartal 1984
Vareeksport i alt	133,1	31,5	38,9	7,3
Råolje og naturgass	63,8	15,7	19,8	4,1
Skip, oljeplattformer og direkte eksport ved oljevirkosomhet ...	8,4	1,5	2,0	0,5
Andre varer	60,9	14,4	17,1	2,8
Vareimport i alt	101,9	26,6	28,9	2,3
Skip, oljeplattformer og direkte import ved oljevirkosomhet	10,1	4,2	3,5	-0,7
Andre varer	91,8	22,4	25,5	3,0
Netto eksport av varer	31,2	5,0	9,9	5,0
Netto eksport av tjenester	1,4	1,5	2,1	0,5
Eksportoverskudd	32,6	6,5	12,0	5,5
Rente- og stønadoverskudd	-16,3	-4,8	-4,2	0,6
Overskudd på driftsregnskapet	16,3	1,7	7,8	6,1

fjor. Over samme periode økte innførselen til konsum med 9 prosent i verdi og investeringsinnførselen utenom skip og oljeplattformer gikk opp med 16 prosent.

Foreløpige tall for utenriksregnskapet for 1. kvartal 1984 viser et overskudd på driftsregnskapet på 7,8 milliarder kroner, mot 1,7 milliarder kroner i 1. kvartal 1983. Økningen skyldes i hovedsak at eksportoverskuddet gikk opp med vel 5 milliarder kroner, vesentlig som følge av at eksportverdien av råolje og naturgass

økte med henholdsvis 3 milliarder og 1,1 milliarder kroner. Den direkte vareimporten til Nordsjøen ble redusert med 1,1 milliarder kroner fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Nettoeksporten av tjenester gikk opp med 0,5 milliarder kroner; denne økningen skyldes en vekst på 0,8 milliarder kroner i eksporten av tjenester utenom reisetrafikk, skipsfart og oljevirksomhet. Underskuddet på rente og stønadsbalansen ble redusert med 0,6 milliarder kroner.

KONJUNKTURTENDENSENE I UTLANDET

SAMMENDRAG

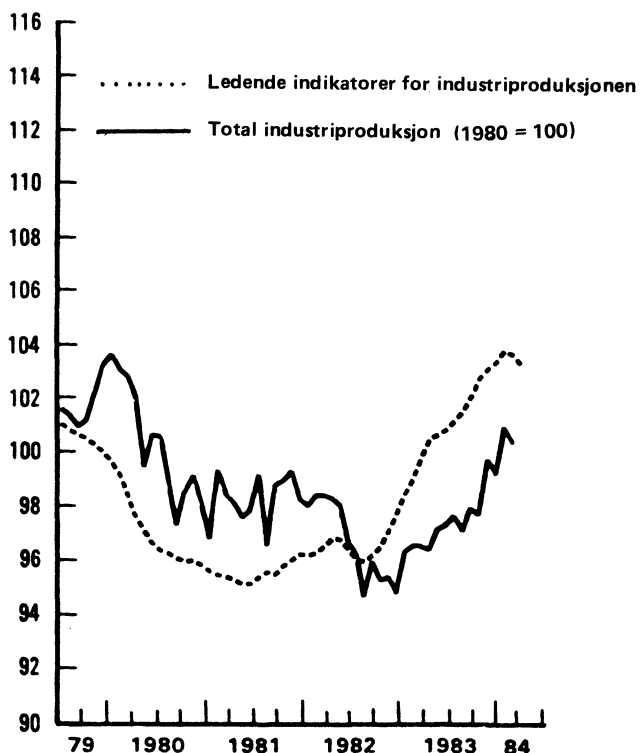
Konjunkturoppgangen i USA og Japan har forsterket seg ytterligere, mens den uvanlig svake oppgangen i Vest-Europa - muligens forbigående - kan ha blitt noe avdempet utover vinteren og våren. Produksjonen i viktige industriland som Storbritannia og Vest-Tyskland viste da stagnasjonstendenser. I begge disse landene synes det imidlertid som om produksjonstallene i noen grad kan ha vært påvirket av omfattende arbeidskonflikter. For Vest-Tysklands vedkommende må en slik eventuell påvirkning henge sammen med at streikefrykt kan ha dempet konjunkturoptimismen; den omfattende metallarbeiderstreiken - som forøvrig nylig ble avsluttet - brøt ut først midt i mai, og produksjonstall for denne måneden foreligger ennå ikke.

På etterspørselssiden avspeiles stagnasjonstendensene i Vest-Europa i svak forbruksutvikling. Konsumetterspørselen kan altså ha stagnert før investeringsoppsvinget har kommet skikkelig i gang. Det er imidlertid i flere land tegn til stigende investeringsetterspørsel, og dersom investeringsoppsvinget blir tilstrekkelig sterkt, vil tendensene til produksjonssvikt kunne vise seg bare å bli forbigående. Men det kan heller ikke uten videre utelukkes at de forholdsvis svake produksjonstallene for vinter- og vårmånedene varsler at den nåværende konjunkturoppgangen begynner å nærme seg et toppunkt. I så fall kan myndighetene i de største landene ha overvurdert drivkreftene bak oppgangen og strammet til den økonomiske politikken for mye. Generelt sett er den økonomiske politikken i Vest-Europa temmelig stram til tross for at veksten i produksjon og etterspørsel fortsatt er mye svakere enn normalt for en konjunkturoppgang. Hvis det skulle vise seg at konjunkturoppgangen allerede er nær ved å avsluttes, vil oppgangens varighet bli uvanlig kort. Men det har forekommet enda kortere konjunkturoppganger tidligere i etterkrigstiden.

Utsiktene for Vest-Europa i tiden fremover vil også avhenge av hvor sterke vekststimulanser som vil komme fra USA's økonomi. Det er grunn til å vente sterk nedgang i vekstratene i USA i resten av 1984 og i 1985. Dette har bl.a. sammenheng med at utgangsnivået i 1. kvartal i år var uvanlig høyt, men også med tilstramningen av pengepolitikken og i enkelte bransjer kapasitetsknapphet. Men trolig vil veksten likevel bli så kraftig gjennom hele 1984 at Vest-Europa fortsatt vil kunne få betydelige vekststimulanser fra USA, forutsatt at den ventede nedgangen i dollarkursen ikke blir for sterk.

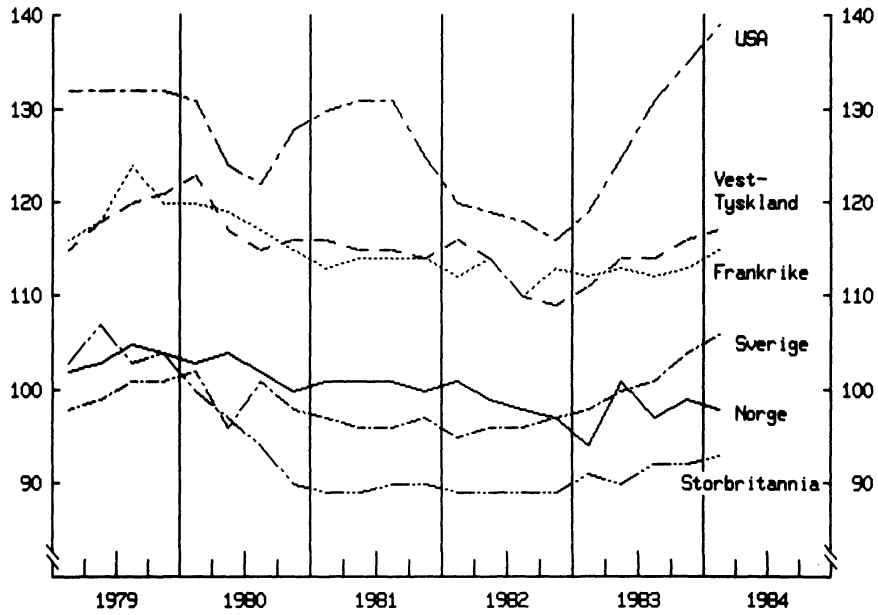
For Vest-Europa synes det alt i alt å være grunn til å holde fast ved den vekstprognosen som ble gitt i aprilutgaven av KT, det vil si en produksjonsvekst av størrelsesorden 2 prosent fra 1983 til 1984, men med en betydelig usikkerhetsmargin. For USA ble det i aprilutgaven antydnet en

LEDENDE INDIKATORER OG INDUSTRIPRODUKSJON I VEST-EUROPA

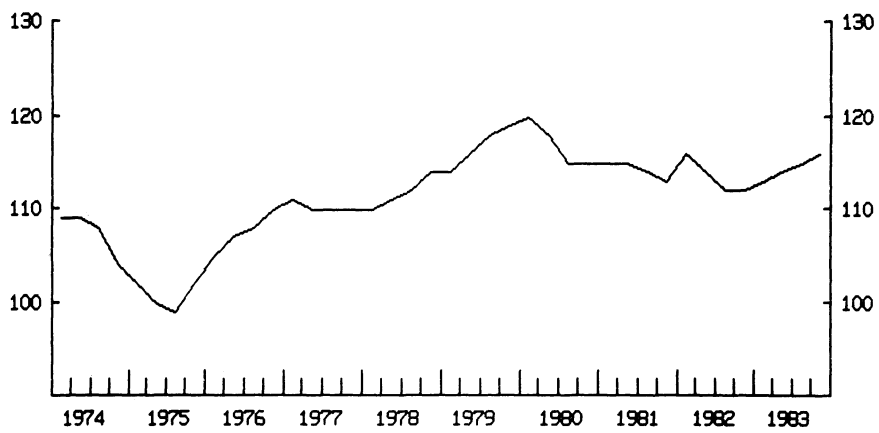

Kilde: OECD Economic Outlook, juli 1984.

Industriproduksjon uten bergverksdrift og kraftforsyning i utvalgte land.
 Sesongkorrigert. 1975=100.
 Beregnet på grunnlag av OECD Main Economic Indicators.

Industriproduksjonen i Vest-Europa.
 Sesongkorrigert. 1975=100.

vekst på mellom 5 og 6 prosent. Med den uventet sterke produksjonsøkningen i 1. kvartal i år er det nå mest trolig at veksten for året under ett vil ligge rundt 6 prosent.

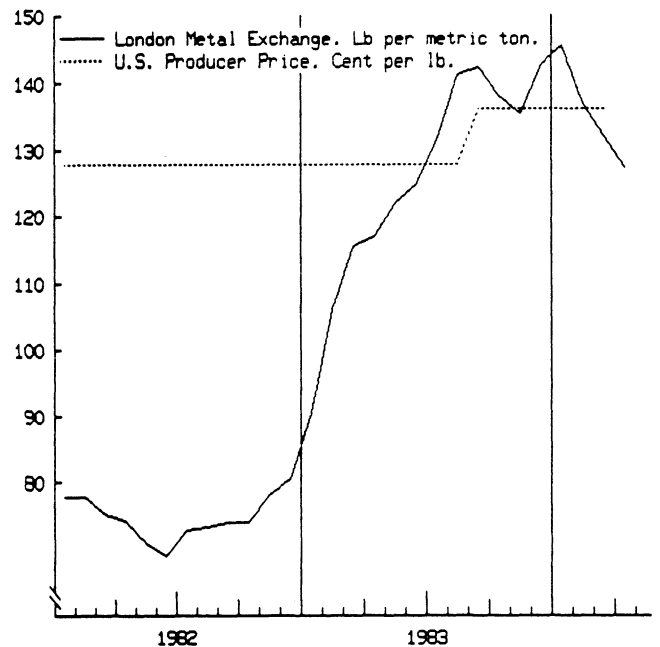
Arbeidsløsheten er fortsatt svært høy både i USA og i de aller fleste vest-europeiske land, mens prisstigningen gjennomgående er forholdsvis moderat. I USA er det imidlertid nå klare tegn til oppgang i prisstigningstakten.

RÅVAREPRISENE

Siden OPEC's møte i mars i fjor, der referanseprisen for arabisk lett råolje ble satt ned til 29 dollar pr. fat, har de internasjonale råoljeprisene holdt seg svært stabile. Men i den siste måneden har det vært observert en stigende tendens på spotmarkedets oljepriser.

Prisene på råvarer utenom olje sett under ett har bare steget moderat siden bunnpunktet i 2. halvår 1982 (se aprilutgaven av KT); prisvirkningene av den konjunkturbestemte økingen i etterspørselen etter råvarer ble

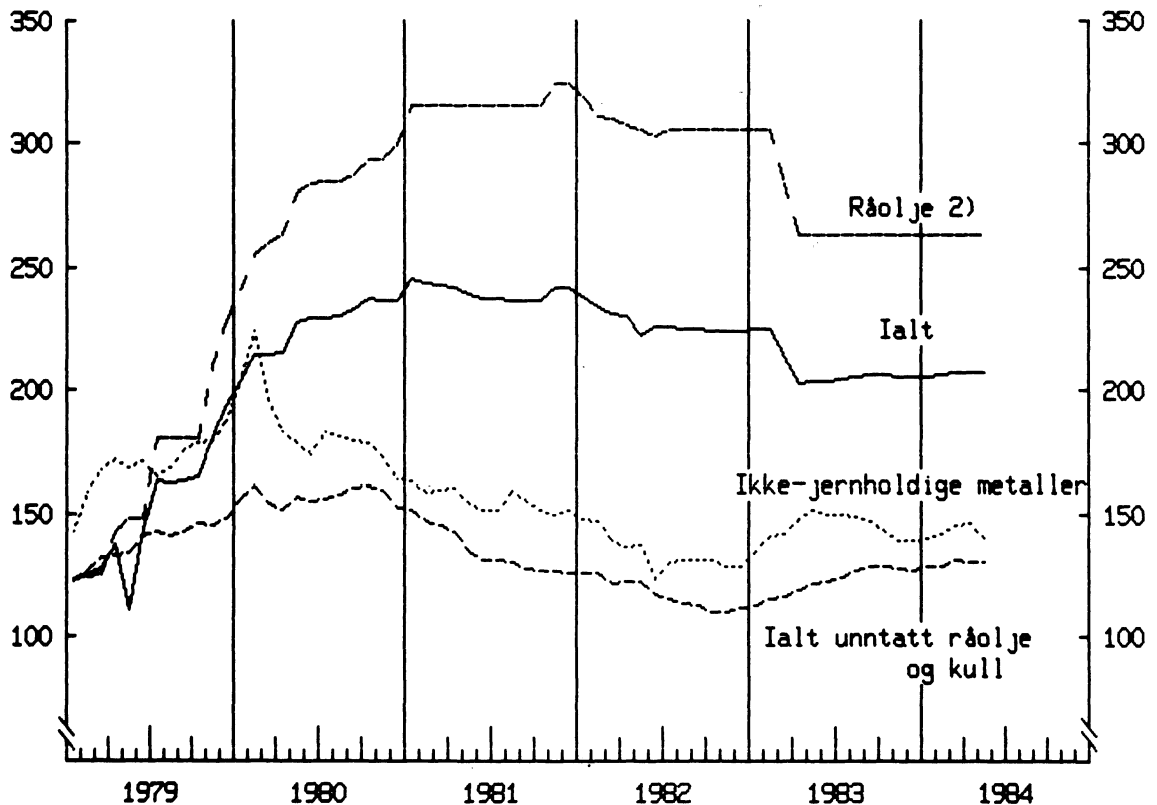
INDEKSER FOR ALLUMINIUMSPRISER. 1979=100

Kilde: World Metal Statistics, mai 1984.

1)

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET. 1975=100.

Kilde: IFA-Institut für Wirtschaftsforschung.

1) På dollarbasis.

2) Offisielle eksportpriser.

dempet av stor tilgang på ledig produksjonskapasitet. Dessuten førte høye renter og høy dollarkurs til at produsentene var noe forsiktige med å bygge opp råvarelagrene igjen.

Som nevnt i aprilutgaven ble matvareprisene presset oppover gjennom storparten av 1983 av tiltak som tok sikte på å begrense produksjonen. Matvareprisene flatet imidlertid ut i årets siste kvartal, og gjennom de fem første månedene av 1984 var matvareprisene bare i moderat stigning. I mai lå HWWA's 1) indeks for matvarepriser 17 prosent høyere enn ett år tidligere.

For industriråvarer utenom råolje og kull tok den konjunkturbestemte prisstigningen slutt sommeren 1983, etterat det var blitt overveiende sannsynlig at konjunkturoppgangen ville bli uvanlig svak i de fleste vestlige industriland. I mai i år lå HWWA's prisindeks for slike råvarer 7,5 prosent lavere enn ett år tidligere.

Metallprisene har gjennomgående vært i moderat nedgang siden i fjor vår; HWWA's prisindeks for ikke-jernholdige metaller lå i mai 8 prosent lavere enn ett år tidligere.

Blant metallene er det aluminium som har hatt den klart gunstigste prisutviklingen. I løpet av de første åtte månedene av 1983 steg spotprisen på aluminium ved London Metal Exchange med hele 75 prosent (regnet i britiske pund). Deretter flatet pris-kurven for aluminium ut. Den passerte en topp i januar (3 prosent høyere enn i august i fjor) og var deretter i nedgang utover vinteren og våren. I april lå spotprisen i London 12 prosent lavere enn i januar, men 9 prosent høyere enn på samme tid i fjor. Nedgangen hittil i år henger trolig sammen med at ledig produksjonskapasitet er tatt i bruk.

1) HWWA-Institut für Wirtschaftsfor-schung, Hamburg.

STORBRIANNIA: STREIK BIDRO TIL DEMPET VEKST UTOVER VINTEREN OG VÅREN

Oppgangen i Storbritannia tok til å skyte fart fra begynnelsen av 1983, og bruttonasjonalproduktet steg med

2 1/2-3 prosent i løpet av året. Den mest ekspansive fasen av den britiske konjunkturoppgangen falt sammen med konjunkturoppgangen i de andre vestlige landene, men hadde i utgangspunktet ingen direkte sammenheng med denne; det var det den private konsum- etterspørselen som ledet konjunktur- oppgangen.

Det ser ut til at veksten i produksjon og etterspørsel ble noe dempet utover vinteren og våren i år. På etterspørselssiden viste både privat og offentlig konsum svikt. Etter NIESR's (National Institute of Economic and Social Research) siste anslag (fra mai) lå bruttonasjonalproduktet på omtrent samme nivå (sesongkorrigert) i 1. kvartal i år som i 4. kvartal i fjor. I 4. kvartal i fjor steg industriproduksjonen med 5,3 prosent (sesongkorrigert årlig rate) og i 3. kvartal med 8,2 prosent fra kvartalet før. Stagnasjonen har sammenheng med den pågående gruvearbeiderstreiken. I følge presseopplysninger som kom inn mens dette ble skrevet, lå industriproduksjonen i tremånedersperioden februar-april litt lavere enn i foregående tremånedersperiode.

Enda bruttonasjonalproduktet økte med 2 prosent i 1982 og noe sterkere i fjor, viser tallet på arbeidsløse ikke tegn til å gå ned - snarere en svak tendens til oppgang; i mai var arbeidsløshetsprosenten 12,7 (sesongkorrigert), mot 12,1 ved utgangen av 1983. Også andre arbeidsmarkedsindikatorer - bl.a. tallet på ledige plasser - gir inntrykk av en forverring av arbeidsmarkedet utover vinteren og våren i år. En viktig årsak til dette kan være sterk produktivitetstøkning, særlig i industrien.

Drivkreftene bak oppgangen ser nå ut å skifte tyngdepunkt. Det private konsumet sviktet som nevnt noe i 1. kvartal, men svikten kan være midlertidig. Volumet av detaljomsetningen i april lå forholdsvis høyt, men det gikk noe ned igjen i mai. For begge nånedene sett under ett lå detaljomsetningsvolumet noe høyere enn i 1. kvartal. Etter NIESR's vurderinger er det grunn til å tro at stigningen i det private konsumet i alle fall vil bli svakere i år enn i fjor.

For utviklingen av investerings- etterspørselen hittil i år foreligger bare få tall. Volumet av ordrettil-

Storbritannia. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumendring fra året før. Prosent

	1983		1984		1985	
	OECD	NIESR	OECD	NIESR	OECD	NIESR
	1)	2)	1)	2)	1)	2)
Privat konsum	3,9	3,9	2 1/2	1,6	2 1/2	2,4
Offentlige utgifter	(4,8)	3,1	(2)	1,0	(3/4)	1,0
Private investeringer ..	(1,1)	4,7	(5 3/4)	4,8	(5 3/4)	2,4
- boligbygging	21,9	..	9 1/2	..	6	..
- andre	-1,3	..	5 1/4	..	5 3/4	..
Eksport	0,8	0,8	5 1/4	6,7	4 1/4	3,1
Import	5,0	5,0	6 1/4	7,1	5 1/2	2,8
Bruttonasjonalprodukt ..	3,1	2,2	2 1/2	1,9	2 1/4	2,3

1) OECD Economic Outlook, Juli 1984.

2) National Institute Economic Review, Mai 1984.

gangen til verkstedsindustrien lå for januar og februar under ett bare 0,5 prosent høyere enn i 4. kvartal i fjor i gjennomsnitt og 1,5 prosent høyere enn i 3. kvartal. Etter NIESR's oppfatning er det imidlertid ingen grunn til å tro at ikke det normale konjunkturmønsteret vil gjøre seg gjeldende også denne gang, med et forholdsvis kraftig investeringsoppsving på et relativt sent stadium i oppgangsfasen. Det er - etter instituttets oppfatning - "nesten sikkert" at industriinvesteringene er i betydelig oppgang, og også lagerinvesteringene kan fortsatt i noen grad gi vekstimpulser.

Verdien av vareeksporten gikk litt ned fra 1. til 2. kvartal i fjor og økte moderat i det følgende kvartal. Fra 3. kvartal i fjor til 1. kvartal i år var det imidlertid en stigning på hele 14 prosent (mot 11 prosent for importen). Men verdien av vareimporten lå i april hele 22 prosent høyere enn et år tidligere, mot en stigning på 14 prosent for eksporten.

Etter NIESR's vurdering virker den økonomiske politikken i Storbritannia svakt ekspansivt og vil kanskje kunne øke bruttonasjonalproduktet med rundt 1/4 prosentenhet i forhold til en helt nøytral politikk. Det nye statsbudsjettet for finansåret 1. april 1984 - 1. april 1985, som ble lagt fram i mars, vil neppe påvirke utviklingen av det private konsumet vesentlig; en reduksjon av den personlige beskat-

ningen vil stort sett bli oppveidd av økning i offentlige avgifter. Derimot vil endringer i bedriftsbeskatningen forbigående kunne stimulere industriinvesteringene noe, men vil - uten nye tiltak - virke kontraktivt fra og med finansåret 1985/1986.

For 1984 sett under ett venter NIESR en produksjonsvekst på 1,9 prosent fra året før. Dette er en litt svakere vekst enn etter februarprognosen (2,2 prosent, se aprilutgaven av KT). Slår NIESR's siste prognoser til, vil veksten av totalproduksjonen bli litt lavere i 1984 enn i 1983 (se tabellen). Dette henger i første rekke sammen med at det private konsumet ventes å øke svakere i år - ikke fordi de disponible realinntektene vil stige svakere, men fordi sparingen antas å ville bli mer normal; forbruksøkningen i 1983 var i stor grad sparefinansiert. Også for det offentlige forbruket, som økte mer enn planlagt i 1983, ventes en demping av den på forhånd svært svake veksttakten. På den annen side antas både eksporten og investeringene å ville stige vesentlig sterkere enn tidligere forutsatt (med henholdsvis 6,7 prosent og 4,8 prosent) og for eksporten mye sterkere enn i 1983. Eksportprognosen må ses på bakgrunn av at NIESR nå finner utsiktene for verdensøkonomien lysere enn i februar. Utenriksøkonomien samlet vil imidlertid neppe gi vekststimulanser før i 1985. Det forutsettes dessuten et betydelig kraftigere

oppsving i industriinvesteringene enn etter februarprognosen.

For 1985 ventes produksjon og etterspørsel å øke litt sterkere enn i år. Dette innebærer en oppjustering av februarprognosen for 1985, for bruttonasjonalproduktets del fra 1,4 til 2,3 prosent. På etterspørselssiden er prognosene både for privat konsum og investeringer justert opp. Likevel vil investeringene også etter de nye prognosene bli en mindre viktig drivkraft bak produksjonsveksten til neste år enn i år, mens veksten i det private konsumet ventes å forsterke seg noe.

Prisstigningen er fortsatt moderat. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år steg konsumprisindeksen med en årlig rate på bare 2,4 prosent, og den lå i mai 5,1 prosent høyere enn ett år tidligere. NIESR venter at stigningstakten ved utgangen av 1984 vil ha kommet opp i rundt 6 prosent som følge av en betydelig valutakursbestemt stigning i importprisene. For neste år ventes prisstigningstakten å holde seg på 6 prosent.

Overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet har allerede blitt betydelig redusert i forhold til det eksepsjonelt høye nivået i 1981 og 1982. Trolig vil det fortsette å gå

VEST-TYSKLAND: TEGN TIL NOE SVAKERE VEKSTTAKT UTOVER VINTEREN OG VÅREN

V e s t - T y s k l a n d. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent.

	1983	1984	
		OECD Juli 84	Nasj. kilder April 84 1)
Privat konsum	1,0	1 1/4	1,5
Offentlig konsum . . .	-0,2	1/4	0,5
Investering i fast realkapital	2,9	5 1/2	5,0
Eksport	-0,9	8 1/4	8,5
Import	0,8	6 3/4	6,5
Bruttonasjonal- produkt	1,3	3	3,0

1) De fem største vesttyske forskningsinstituttene.

noe ned, og det antas at driftsregnskapet vil være omtrent i balanse i 1985.

I Vest-Tyskland har konjunkturoppgangen vært sterkere enn i de andre store vest-europeiske landene, men produksjonsveksten ble noe dempet i 1. kvartal i år; etter foreløpige nasjonalregnskapsoppgaver steg bruttonasjonalproduktet med rundt 2 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, mot en vekst på hele 6 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor. Det synes som om dempingen i veksttakten henger sammen med svikt i boligbyggingen og svakere utvikling av det private konsumet. I april ventet både regjeringen og de fem store vest-tyske forskningsinstituttene for 1984 under ett en vekst på 3 prosent fra året før.

Industriproduksjonen økte med 4,9 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, kapasitetsutnyttningen var fortsatt stigende, og tilgangen på nye ordrer fremdeles i klar oppgang. Utviklingen i industriproduksjonen i mars og april, dvs. før den omfattende streiken blant metallarbeiderne brøt ut, var imidlertid mindre gunstig enn i årets to første måneder. Industriproduksjonen lå i mars og april 2,1 prosent under gjennomsnittet for januar og februar og (i april) 3,8 prosent høyere enn ett år tidligere.

Arbeidsløsheten er fortsatt svært høy og har endret seg lite utover vinteren og våren; i mai lå arbeidsløshetsprosenten på 9,2, mot 9,0 ved utgangen av fjoråret. Også for 1984 sett under ett er arbeidsløshetsprosenten ventet å ligge rundt 9.

Indikatorerne for næringslivets konjunkturvurdering ("IFO Business Climate Indicators") viste markert nedgang både i mars og april. Ordrebeholdningene ble vurdert som for små, og planene for industriproduksjonen for de nærmeste seks måneder pekte mot stagnasjon. Endringen i pessimistisk retning i april kan tenkes å henge sammen med frykt for omfattende streiker - en frykt som viste seg å være begrunnet; metallarbeiderstreiken tok til i midten av mai. Streiken ble avblåst i slutten av juni, etter at partene ble enige om å forkorte arbeidstiden til 38 1/2 timers uke, med full lønnskompensasjon.

Den forholdsvis moderate stigningen i totalproduksjonen i fjor (1,3 prosent) var i første rekke resultatet av en beskjeden sparefinansiert økning i det private forbruket (1,0 prosent). Men i løpet av året tok investeringene seg kraftig opp, stimulert ved en rekke finanspolitiske tiltak. Det viktigste var de midlertidige investeringssubsidiene, som bare ble utbetalt for ordrer innløpt før siste årsskifte. Effektueringen av slike ordrer bidro sterkt til den betydelige økningen i investeringer i maskiner og utstyr i 1983 (5,7 prosent i volum regnet fra året før, mot en ventet økning på bare 0,5 prosent). Investeringene i bygg og anlegg steg med 0,9 prosent og samlede investeringer i fast realkapital med 2,9 prosent etter reviderte nasjonalregnskapstall. Det var ventet at investeringene ville gå ned etter opphevelsen av investerings-subsidiene ved årsskiftet, men dette skjedde ikke, og investeringene i fast realkapital var i april antatt å ville øke med 5 prosent i volum fra 1983 til 1984 (5 1/2 etter OECD's siste prognoser).

Også eksporten tok seg kraftig opp i annet halvår i fjor og i første kvartal i år, da verdien av vareeksporten lå hele 22 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i 4. kvartal i fjor, mens verdien av vareimporten steg med 13 prosent.

Slik konjunkturbildet nå fortøner seg kan det se ut til at drivkreftene bak veksten i noen grad er i ferd med å skifte tyngdepunkt; konjunktur-oppgangen i 1984 kan antas å ville bli mer eksportledet enn året før, og også investeringene i fast realkapital ventes å ville bidra sterkere til oppgangen enn i 1983.

Det private forbruket økte noe svakere i 1. kvartal i år enn gjennom 1983. Selv om det private konsumet relativt sett synes å være i ferd med å bli en mindre viktig etterspørselskomponent enn i oppgangens første fase, var det i april ventet å ville stige noe sterkere fra 1983 til 1984 - med 1,5 prosent - enn året før (1 1/4 prosent etter OECD's siste prognoser).

Både den moderate konjunktur-oppgangen i de land som er Vest-Tysklands viktigste handelspartnere og en økning i Vest-Tysklands markedsandeler vil

kunne bidra til sterk eksportvekst i 1984. For 1985 er utsiktene mer usikre; det antas at vest-tyske mark på lang sikt vil bli revaluert i forhold til andre europeiske valutaer, og dette innebærer isolert sett redusert tysk konkurranseevne. Veksten i samlet innenlandsk etterspørsel bidro til at også vareimporten tok seg sterkt opp i 1. kvartal; samlet import av varer og tjenester lå trolig rundt 10 prosent høyere i volum enn i samme periode i fjor.

For året 1984 under ett ventet de vest-tyske forskningsinstituttene i april en stigning i eksportvolumet på 8,5 prosent og i importvolumet på 6,5 prosent. Blant importvarene er det særlig importen av ferdigvarer som antas å ville øke betydelig i 1984. Fra norsk synspunkt er det av interesse at importen av industrielle råvarer og halvfabrikata ventes å gå noe ned, som følge av sterkt redusert lagerimport. Det store overskuddet på driftsbalansen med utlandet vil etter alt å dømme stige ytterligere og var i april antatt å ville nå opp i 20 milliarder DM i 1984, mot 10 milliarder i 1983.

Som følge av en fortsatt stram finanspolitikk vil budsjettunderskuddet trolig bli betydelig redusert, etter prognosene fra 45 milliarder DM i 1983 til 25 milliarder i 1984. På denne bakgrunn mente de fem største vest-tyske forskningsinstituttene i april at myndighetene burde kunne stimulere konjunkturoppvinget ved lettelser i den personlige beskatning uten tilsvarende reduksjon på budsjettets utgiftssider.

Prisstigningen er fortsatt lavere i Vest-Tyskland enn i de fleste andre vest-europeiske land; fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år steg konsumprisindeksen med bare 2 prosent (sesongkorrigert årlig rate) og lå i mai 2,8 prosent høyere enn ett år tidligere. Fra 1982 til 1983 steg konsumprisindeksen med bare 3 prosent, og det var i april ventet samme stigningstakt for 1984. Det ble da regnet med at arbeidskostnadene pr. produsert enhet bare ville stige svakt, og at importprisene - med den ventede kursutviklingen på tyske mark - nærmest ville holde seg uendret.

FRANKRIKE: SVIKT I INNENLANDSETTER-
SPØRSELEN - KONJUNKTUROPPGANGEN FREM-
DELES SVAK

Konjunkturoppgangen i Frankrike er betydelig svakere enn i Storbritannia og Vest-Tyskland. Bruttonasjonalproduktet økte bare med 1/2 prosent fra 1982 til 1983, og både de fleste franske forskningsinstituttene og myndighetene regner med bare svak vekst også i 1984 (henholdsvis 0,8 prosent og 1,9 prosent). Industriproduksjonen steg bare svakt gjennom fjoråret. Fra 3. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte den med 2,7 prosent, sesongkorrigert og regnet som årlig rate. I april lå industriproduksjonen 0,8 prosent høyere enn på samme tid i fjor.

F r a n k r i k e. Bruttonasjonalproduktet og utvalgte hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent.

	1983	1984	1985
Privat konsum ..	1/4	1/4	3/4
Investering i fast realkapital	-1,7	1/2	2
Eksport	3,9	5	4 1/4
Import	-0,5	2 1/2	3 1/2
Bruttonasjonalprodukt	0,7	1 1/4	1 3/4

K i l d e : OECD Economic Outlook, juli 1984.

Tilstrammingen av den økonomiske politikken sommeren 1982 og våren 1983 (omtalt i tidligere utgaver av KT) virket sterkt bremsende på innenlandsetterspørselen, men styrket fransk industris internasjonale konkurransevne. Det var derfor utenlandsetterspørselen som ble drivkraften bak den svake produksjonsveksten; fra 1982 til 1983 antas volumet av vare- og tjenesteeksporten å ha steget med 3,9 prosent og importen å ha gått ned med 0,5 prosent. Utviklingen av utenriksøkonomien hittil i år - så langt statistikken rekker - har imidlertid ikke vært gunstig; fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år steg verdien av vareeksporten med bare 0,8 prosent (sesongkorrigert årlig rate), mens importen økte med hele 26 prosent. Men trolig har denne uvanlige sterke importstigningen - der et meget høyt

importtall for januar har vært utslagsgivende - i noen grad tilfeldige årsaker. I mai i år lå verdien av vareeksporten og vareimporten henholdsvis 26 prosent og 13 prosent høyere enn i samme måned i fjor.

Det private konsumet i 1983 lå etter OECD's julianslag bare 1 prosent høyere enn i 1982. For 1984 venter franske forskningsinstitutter enda lavere vekst (0,5 prosent i gjennomsnitt). Også den franske regjering venter svært svak økning i det private konsumet i år (0,4 prosent).

Svak reallønnsutvikling har imidlertid også bidratt til stigning i bedriftsfortjenestene og dermed isolert sett bedret "investeringsklimaet". Etter det franske statistiske sentralbyråets rundspørring i mars å dømme tar industrien sikte på å øke sine investeringer med 10-11 prosent i år. Dette er ikke overraskende, enda kapasitetsutnyttningen er forholdsvis lav; etter flere års nedgang i investeringene har fransk industri et ganske stort behov for fornyelse og modernisering av sitt produksjonsutstyr. Men samtidig som de private investeringer viser tegn til å ta seg opp, reduserer regjeringen de offentlige investeringene i viktige nasjonaliserte sektorer som atomkraftverk, jernbaner og televerk. De fleste franske forskningsinstituttene venter derfor ingen vekst i de samlede investeringene i fast realkapital fra 1983 til 1984. Den franske regjeringen regner til og med en svak nedgang (0,5 prosent) i samlede bruttoinvesteringer.

Prisstigningen er fortsatt sterk, men også i Frankrike er stigningstakten synkende; regnet fra foregående kvartal og som årlig rate var konsumprisstigningen i 2. kvartal i fjor 11,7 prosent, i 3. kvartal 8,7 prosent og i 4. kvartal 7,8 prosent. I 1. kvartal i år hadde stigningstakten over året kommet ned i 7,0 prosent. I mars lå konsumprisen 7,9 prosent høyere enn ett år tidligere.

Den svake utviklingen av det private konsumet og investeringene, samtidig med forsterkingen av utenlandsetterspørselen, må som nevnt ses i sammenheng med tilstrammingen av den økonomiske politikken i to etapper, første gang i juni 1982 og annen gang i mars 1983. Tilstrammingen omfattet

blant annet betydelige forhøyelser av skatter og avgifter, som særlig tok sikte på å bremse det private konsumet. Samtidig ble det gjennomført to betydelige devalueringer av francen for å stimulere eksporten. Denne politikken var vellykket for så vidt som den førte til svak importvekst og sterk eksportstigning, slik at underskuddet på handelsbalansen gikk ned fra 79 milliarder francs i 1982 til 29 milliarder francs i 1983. Men utenlandsgjelden er fortsatt i oppgang; den utgjør nå hele 400 milliarder francs, og renteutgiftene er store (55-60 milliarder francs i 1983).

Trolig har tilstrammingspolitikken bidratt til å redusere prisstignings-takten. På den annen side har tilstrammingspolitikken ført til stagnasjon i produksjonen og dermed til fortsatt økning i arbeidsløsheten. Regjeringen lyktes i å holde arbeidsløsheten under 2 millioner, slik som lovet, fram til i fjor høst. Men nå ser det ut til at arbeidsløsheten kan øke til nesten 2,5 millioner mot slutten av 1984. Arbeidsløshetsprosenten har (sesongkorrigert) gått betydelig opp i løpet av vinteren og våren - fra 9,3 i desember i fjor til 10,0 i mai - etter foreløpige oppgaver.

De franske myndighetene har nylig varslet om at den stramme økonomiske politikken vil fortsette, selv om den vil bli lagt noe om. Nye tiltak vil - etter de presseopplysninger som foreligger - blant annet omfatte selektive skattelettelser, som tar sikte på en mer lønnsom næringslivsstruktur. Det skal også skapes større muligheter både for bedriftsledelsen og de ansatte i aksjeselskap til å sikre seg styremuligheter gjennom aksjekjøp. Totalt sett skal inntektskatten reduseres med 3-6 prosent, og også arbeidsgiveravgiften skal settes ned. Til sammen dreier det seg om skatte-reduksjoner svarende til om lag 80 milliarder francs. På den annen side skal de offentlige utgiftene skjæres ned med samme beløp for å holde budsjettunderskuddet uendret på 125 milliarder francs eller 3 prosent av bruttonasjonalproduktet.

Dette er bakgrunnen for at både de franske forskningsinstituttene og OECD regner med svak vekst også i 1985 (henholdsvis 1 1/2 prosent og 1 3/4

prosent økning i bruttonasjonalproduktet fra året før) og med forholdsvis svak utvikling i innenlandsetter-spørselen, selv om både det private konsumet og investeringene ventes å ta seg noe opp.

ITALIA: KONJUNKTUROMSLAG OPPOVER

Også i Italia har konjunktorene nå snudd oppover, men oppgangen er etter foreløpige opplysninger å dømme fortsatt relativt svak; de italienske myndighetene finner å måtte føre en forholdsvis stram økonomisk politikk - blant annet med betydelige nedskjæringer av utgiftene til helse- og sosialsektoren - for å redusere det store budsjettunderskuddet og de høye renteutgiftene på statsgjelden. Bruttonasjonalproduktet tok seg noe opp i annet halvår i fjor, men for året under ett lå det om lag 1 prosent lavere enn i 1982. For 1984 venter OECD en vekst i bruttonasjonalproduktet på 2 1/4 prosent fra året før. I 1. kvartal lå industriproduksjonen bare 3 prosent høyere enn et år tidligere, og sesongkorrigererte oppgaver tydet på produksjonsnedgang i februar og mars.

I t a l i a . Bruttonasjonalproduktet og utvalgte hovedkomponenter. Volum-økning fra året før. Prosent.

	1983	1984	1985
Privat konsum ..	-0,7	1	1 1/2
Investering i fast realkapital	-5,3	1 1/4	2 3/4
Eksport	4,0	4 1/2	4 1/2
Import	0,8	6 1/2	4 1/2
Bruttonasjonalprodukt	-1,2	2 1/4	2 1/4

K i l d e : OECD Economic Outlook, juli 1984.

Arbeidsløsheten er fortsatt svært høy. Den er nå beregnet å ligge på rundt 10 prosent av arbeidsstyrken. Det ventes at produksjonsveksten verken i 1984 eller 1985 vil bli sterk nok til å redusere arbeidsløsheten

vesentlig. For 1984 i gjennomsnitt venter de italienske forskningsinstituttene tvert i mot høyere arbeidsløshet enn året før - rundt 11 prosent.

Mens vekstimpulsene i fjor kom fra utenrikshandelen og offentlig etterspørsel, er det grunn til å tro at det private konsumet vil bli den viktigste drivkraften bak oppgangen i år. Riktignok steg verdien av vareeksporten svært sterkt fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men importverdien steg enda sterkere. Den sterke importstigningen har sammenheng med det moderate konjunkturomslaget oppover; italiensk økonomi har en uvanlig høy importtilbøyelighet. Trolig er det særlig import av industrielle råvarer som har vært utslagsgivende, men det er grunn til å anta at også importen av konsumvarer har økt betydelig. Også investeringene ventes å ta seg opp i annet halvår i år.

Prisstigningen er fremdeles høyere enn i de andre større industrilandene, men stigningstakten fortsetter å gå ned. Konsumprisene økte med 14,6 prosent fra 1982 til 1983, dvs. nesten dobbelt så sterkt som for Vest-Europa under ett. I desember i fjor lå konsumprisindeksen 12,4 prosent høyere enn et år tidligere, og myndighetenes målsetting for 1983 - en stigning i konsumprisindeksen på maksimum 13 prosent gjennom året - ble altså nådd. I april i år lå konsumprisindeksen 11,6 prosent høyere enn et år tidligere. For 1984 i gjennomsnitt venter italienske forskningsinstitutter at konsumprisene vil komme til å ligge rundt 10 1/2 prosent høyere enn i 1983. Dette vil i tilfelle innebære at myndighetenes målsetting for 1984 - en prisstigningstakt på maksimum 10 prosent - ikke fullt ut vil bli nådd.

Den italienske regjeringen konsentrerer sine anstrengelser for å bekjempe prisstigningen om å moderere "scala mobile" - det italienske indeksreguleringssystemet - som i prinsippet gir full lønnskompensasjon for prisstigningen, og som derfor er sterkt inflasjonsdrivende (se apriloversikten). Det har nylig lyktes myndighetene foreløpig å forlenge gyldighetstiden for de moderasjoner i systemet som ble gjennomført tidligere i år. Italienske lønsmottakere vil derfor foreløpig ikke få full lønns-

kompensasjon. Men det er ikke uten videre klart at den italienske nasjonalforsamlingen vil godta regjeringens modifikasjoner av "scala mobile". I så fall vil lønsmottakerne på et senere tidpunkt få erstatning for de beløp som mangler på full kompensasjon.

For 1985 venter nasjonale kilder at den innenlandske etterspørselen vil forsterke seg ytterligere. Veksten i bruttonasjonalproduktet vil etter disse prognosene bli sterkere i 1985 enn i 1984. Samtidig antas prisstigningstakten å ville fortsette å gå noe ned, selv om den trolig vil holde seg på et høyt nivå (9-10 prosent).

SVERIGE: DRIVKREFTENE FORSKYVER SEG FRA UTENLANDSETTERSPOERSEL MOT INNENLANDSETTERSPOERSEL

I Sverige fortsetter konjunkturoppgangen, stadig i noe høyere tempo enn i de fleste andre vesteuropeiske land. Etter de siste nasjonalregnskapstallene økte bruttonasjonalproduktet med 2,3 prosent fra 1982 til 1983. Foreløpige oppgaver for 1. kvartal i år tyder på at bruttonasjonalproduktet da steg med en årlig rate (sesongkorrigert) på mellom 2 og 4 prosent fra foregående kvartal.

S v e r i g e. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøking fra året før. Prosent

	1983	1984	1985
Privat konsum	-1,6	0,3	0,8
Offentlig konsum ...	0,9	1,0	0,5
Investeringer i			
fast realkapital .	-1,1	3,5	1,5
Næringslivet	0,4	12,0	..
Staten	2,1	-1,0	..
Kommuner	-2,5	-0,4	..
Boliger	4,7	-7,7	..
Eksport	11,5	17,4	4,0
Import	1,6	6,5	5,0
Bruttonasjonalprodukt	2,3	2,8	1,8
Innenlandsk etterspørsel	-0,9	2,4	0,8

K i l d e : "Konjunkturlaget", januar-april 1984. Konjunkturinstituttet.

Det var i første rekke høy aktivitet i varehandelen som trakk totalproduksjonen opp i 1. kvartal. Byggevirksomheten fortsatte å minske i omfang, og industriproduksjonen stagnerte for 5. måned på rad, etter svært kraftig oppgang gjennom noen få høstmåneder i fjor. Eksporten gikk noe ned i mars og april etter sesongkorrigerte oppgaver.

Foreløpig velger de fleste svenske konjunkturbedømmere å gå ut fra at avdempingen i veksten i deler av svensk økonomi er tilfeldig og forbigående; det er stort sett enighet om at konjunkturoppgangen vil fortsette. Likevel kan en ny fase av den svenske konjunkturoppgangen være innledet; ordrestatistikken peker mot en svakere produksjonsutvikling i viktige konjunkturfølsomme eksportindustrier, mens utviklingen for verkstedindustrien er svært gunstig. Det kan derfor tenkes at industriproduksjonen vil skyte ny fart i månedene fremover, men da med verkstedindustrien som "lokomotiv". Det kan være grunn til å se nedgangen i eksporten og stagnasjonen i viktige eksportindustrier i sammenheng med den noe svakere etter-spørselsutviklingen i 1. kvartal i Storbritannia og Vest-Tyskland.

Tallet på registrerte arbeidsløse (sesongkorrigert) er fortsatt lavere i Sverige enn i de fleste andre vest-europeiske land. Det passerte en topp i annet halvår i fjor og har senere vært i nedgang. I april var det 137 000 arbeidsløse etter foreløpige og ukorrigerte oppgaver - svarende til 3,2 prosent av arbeidsstyrken. Hele 226 000 personer var imidlertid sysselsatt gjennom arbeidsmarkedstiltak og 145 000 ble regnet som delvis arbeidsløse.

Statistiska Centralbyråns konjunkturbarometer for mars pekte entydig mot fortsatt oppgang både i 1. og 2. kvartal. Enkelte private barometerundersøkelser som er foretatt senere svekker imidlertid dette inntrykket noe; blant annet kan det synes som om ordreinngangen ikke var fullt så sterk som etter marsbarometeret å dømme.

Den stadig gunstigere utviklingen av både fortjenesteforhold og kapasitetsutnyttning ser nå ut til å ha påvirket foretakenes investeringsplaner. Flere store prosjekter er allerede påbegynt, og de seneste investerings-

undersøkelser peker mot en volumoppgang i industriinvesteringene på 10 prosent fra 1983 til 1984. Mange konjunkturbedømmere tror at investeringsøkningen blir adskillig sterkere enn dette.

Også det private konsumet ser nå ut til å være i oppgang; sesongkorrigerte tall for detaljomsetningsvolumet i 1. kvartal var betydelig høyere enn i 4. kvartal i fjor. Likevel var detaljomsetningsvolumet lavere i mars i år enn i samme måned i fjor.

Utenrikshandelen fortsetter å gi overskudd, selv om eksportverdien var forholdsvis lav i april.

Etter en viss demping i begynnelsen av 1984 lå prisstignings-takten i mars og april omtrent på samme nivå som i storparten av 1983. I april var konsumprisindeksen 8,9 prosent høyere enn i april i fjor (mot et gjennomsnitt på 5,8 prosent for OECD-området under ett i mars). Dette innebærer at det vil bli svært vanskelig for myndighetene å nå målsettingen for 1984 (en prisstigning på maksimalt 4 prosent). Dette forutsetter nemlig en prisstigning på bare 0,1 prosent i gjennomsnitt pr. måned i resten av året.

Med bakgrunn i den fortsatt sterke prisstigningen og en sterkere lønnsstigning enn myndighetene hadde regnet med la regjeringen 12. april fram følgende handlingsprogram, som tar sikte på å dempe pris- og kostnadsutviklingen:

- Generell prisstopp fra 9. april 1984
- Generell husleiestopp frem til årets slutt
- Betydelig likviditetsinndragning fra kommuner og foretak
- Særskilt likviditetsinndragning fra skogindustrien
- Stopp for økt aksjeutbytte neste år
- Begrensning av kreditt ved bruk av kontokort
- Drøfting med arbeidsmarkedets parter med sikte på å skape nye forutsetninger for lønns- og pris-

dannelsen for 1985 og fremover. Partene er nå i prinsippet blitt enige om en lønnsramme på 5 prosent for 1985, slik av inflasjonen i løpet av 1985 kan begrenses til om lag 3 prosent.

I revidert nasjonalbudsjett for 1984 utgitt i april i år blir konjunkturutsiktene i utlandet vurdert noe mer optimistisk enn i det foreløpige nasjonalbudsjettet fra januar, og eksportprognosene for 1984 er oppjustert fra en vekst på 5,1 prosent til 7,1 prosent. Også investeringsvekstprognosene er betydelig oppjustert - fra 1,1 prosent til 3,5 prosent. For næringslivets investeringer ventes nå en volumøkning på 12 prosent (mot 9,4 prosent etter januarprognosene). Spesielt stor økning er forutsatt for industriinvesteringene (25 prosent, mot 8 prosent i januar). For offentlige investeringer i alt og investeringer i boliger ventes nedgang også i det reviderte nasjonalbudsjett. For det private konsumet ventes fortsatt praktisk talt stagnasjon. Storparten av oppjusteringene i etterspørselskomponentene slår imidlertid ut i høyere importprognoser (6,5 prosent, mot 4,5 prosent i januar); for bruttonasjonalproduktet er det bare foretatt en marginal oppjustering foretatt (fra 2,6 prosent i januar til 2,8 prosent i april).

Det er imidlertid ikke utenkelig at kombinasjonen prisstigning, husleiestopp og høyere lønnsstigningstakt enn ventet også kan gi sterkere etterspørselsstigning enn forutsatt - særlig for konsumetterspørselen. Enkelte private prognoser synes å bygge på en slik antagelse.

I 1985 ventes utenriksøkonomien å gi negative vekstimpulser, samtidig som investeringsetterspørselen kan vise noe dempet veksttakt. Stigningen i det private konsumet vil forsterke seg litt, men - etter de foreløpige prognoser - ikke nok til å hindre nedgang i veksttaket for totalproduksjonen.

USA: FORTSATT STERK OPPGANG, MEN SVAKERE KONSUMVEKST VIL GI AVTAKENDE STIGNINGSTAKT

I USA er etterspørsel og produksjon fortsatt i ganske sterk vekst.

Bruttonasjonalproduktet økte med hele 8,8 prosent i volum 1) (sesongkorrigert årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, etter en stigning på 5 prosent (årlig rate) i foregående kvartal og 3,4 prosent for hele 1983 under ett. Industriproduksjonen steg med hele 11 prosent (sesongkorrigert årlig rate) i første kvartal i år, og den sterke oppgangen fortatte i april. Industriproduksjonen var da 14-15 prosent høyere enn i april i fjor. Arbeidsløsheten er stor, men fortsatt i nedgang. I mai lå arbeidsløshetsprosenten på 7,5, som er det laveste månedstall siden august 1981. I mai i fjor var arbeidsløshetsprosenten så høy som 10,1.

Det var i første rekke det private konsumet som trakk produksjonen oppover i 1983. I første kvartal i år var samlet konsum - med en vekst på 6,9 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra kvartalet før - fortsatt den viktigste drivkraften. Men investeringene både i boliger og i annen fast realkapital økte betydelig og også lagerinvesteringene bidro vesentlig til produksjonsoppgangen i 1. kvartal. Fra utenriksøkonomien kom det derimot fortsatt negative vekstimpulser; mens eksportverdien bare steg med 7 prosent (årlig rate) var importstigningen hele 54 prosent. Utviklingen i utenriksøkonomien må blant annet ses på bakgrunn av den høye dollarkursen - som svekker amerikansk industris konkurransevne. Dessuten er konjunkturoppgangen forholdsvis svak i Vest-Europa, som derfor har lite importbehov.

Den sterke veksten i USA hittil i år og enkelte ledende konjunkturindikatorer kan tyde på at de vekstprognosene som ble omtalt i aprilutgaven av KT vil holde, og kanskje til og med vise seg å bli litt for lave. DRI (Data Resources, Inc.) har for eksempel oppjustert sitt vekstanslag for bruttonasjonalproduktet for 1984 fra 5,5 til 6 prosent. Også OECD's anslag i juli er 6 prosent. Men det er enighet om at veksttaket likevel vil avta betydelig gjennom 1984. Rente- og tilstrammingen i pengepolitikken, som ble omtalt i aprilutgaven av KT, vil kunne bidra til dette. Men det er stor uenighet om hvor sterke slike bremsevirkninger vil kunne bli.

USA. Bruttonasjonalproduktet og utvalgte hovedkomponenter. Volumøkning fra foregående periode. Prosent 1)

	1983	1984				1985			
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Samlet konsum	4,2	6,9	3,2	2,8	2,4	2,5	2,4	2,3	2,7
Investeringer									
utenom boliger .	1,4	14,7	11,4	7,5	5,0	4,4	4,0	5,2	6,1
Boliginvesteringer	39,4	25,8	15,4	-2,9	-5,9	-10,9	-10,2	-5,6	3,3
Eksport	-5,8	7,3	8,3	5,5	5,6	5,4	6,0	6,1	5,8
Import	7,2	54,0	10,4	8,8	7,3	4,8	4,8	4,7	4,8
Bruttonasjonal- produkt	3,4	8,8	4,3	3,6	2,1	1,5	1,2	2,4	3,1

1) Sesongkorrigerede årlige rater.

K i l d e : Data Resources Inc.

DRI venter at veksttakten for bruttonasjonalproduktet vil synke gradvis kvartal for kvartal til et bunn-nivå på 1,2 prosent årlig rate i 2. kvartal i 1985, for så å stige svært langsomt gjennom annet halvår 1985 og gjennom 1986. Enkelte av de aller siste konjunkturindikatorerne kan tolkes som et varsel om at USA står foran en periode med betydelig svakere vekst. De såkalte ledende indikatorer, som gjerne varslers konjunkturomslag flere måneder i forveien, gikk ned i mars og viste i april bare svak stigning. Tilgangen på nye ordrer til industrien gikk ned i april - særlig for kapitalvarer. Men tallene for en enkelt måned kan i stor grad være påvirket av tilfeldige forhold. I alle fall er det grunn til å vente høye vekstrater for produksjon og etterspørsel også utover sommeren og høsten, selv om de neppe vil ligge så høyt som i årets første måneder.

Det er liten tvil om at det private forbruket fortsatt vil være en viktig drivkraft bak oppgangen. De personlige inntektene økte med rundt 3 prosent i 1. kvartal, men Michigan-universitetets siste forbruksundersøkelse kan tyde på at indeksen for forbrukernes "konjunkturoptimisme" ("Consumer confidence") var i ferd med å passere en topp i vårmånedene. Tidligere erfaringer viser en sterk grad av samvariasjon mellom denne indeksen og detaljomsetningen. DRI venter en halvering av veksttakten for samlet forbruk fra 1. til 2. kvartal og

deretter en svak nedgang i veksttakten gjennom resten av året. For året under ett venter instituttet at totalkonsumet vil stige med 4,9 prosent i volum, mot 4,2 prosent året før, men for 1985 vil forbruksveksten etter DRI's prognoser bli betydelig svakere (2,5 prosent).

Det ser ikke ut til at tilstrammingen av pengepolitikken og rentestigningen foreløpig har påvirket industriens investeringsvilje i vesentlig grad. Nye undersøkelser av næringslivets investeringsplaner som ble offentliggjort av det amerikanske handelsdepartementet mens dette ble skrevet, viser at næringslivet nå tar sikte på å øke sine investeringer med 14,8 prosent fra 1983 til 1984 (både i volum og verdi). For industrien alene er den tilsvarende vekstraten 15,7 prosent. For næringslivet sett under ett er dette den sterkeste stigningen (regnet i volum) siden 1966. Det er grunn til å tro at høy kapasitetsutnyttning i flere bransjer er den viktigste årsaken til at investeringsviljen fortsatt er så sterk til tross for rentestigningen. For industrien under ett har kapasitetsutnyttningen steget fra 69 prosent ved siste konjunkturbunn til 82 prosent i april i år. DRI venter at vekstraten for investeringer utenom boliger, som kom opp i hele 15 prosent årlig rate i første kvartal, vil gå betydelig ned, men likevel ligge så høyt som 5 prosent i årets siste kvartal.

Lagerutviklingen bidro også som

nevnt sterkt til produksjonsveksten i årets første kvartal, men lagrene er ennå små i forhold til omsetningen. Det er derfor sannsynlig at det vil komme vekstimpulser fra lagerinvesteringene også i de nærmeste månedene fremover.

Den høye og stigende kapasitetsutnyttningen vil kunne drive prisstigningstakten oppover. For årets fire første måneder under ett var stigningstakten i konsumprisene 5,1 prosent, mot 4,5 prosent fra 1. kvartal 1983 til 1. kvartal 1984 og 3,8 prosent fra 1982 til 1983, alt regnet som årlige rater. DRI venter svakt stigende prisstigningstakt i de tre nærmeste årene.

Om prognosene for innenlandsetter-spørselen slår til, vil USA fortsatt ha vesentlig sterkere vekst enn resten av OECD-området i 1984, men neppe i 1985. Da vil USA etter prognosene ha sterkere prisstigning enn andre OECD-land sett under ett.

Selv om det ventes at dollarkursen vil komme til å synke på sikt, vil stort importbehov og kanskje fortsatt svak internasjonal konkurranseevne kunne føre til at underskuddet på USA's driftsbalanse med utlandet øker ytterligere i 1984. Etter de fleste prognoser vil underskuddet på handelsbalansen - som var 69 milliarder dollar i fjor - øke til 110-130 dollar i år.

1) Etter nye presseopplysninger som ble offentliggjort i slutten av juni er dette tallet nå oppjustert til 9,7 prosent og veksten i 2. kvartal foreløpig anslått til 5,7 prosent.

JAPAN: STERK KONJUNKTUROPPGANG, INVESTERINGSOPPSVING INNLEDET

I Japan fortsetter konjunktur-oppgangen i betydelig tempo - den er nå nesten like sterk der som i USA. Indeksen for de ledende økonomiske indikatorer peker mot god vekst i etterspørsel og produksjon i månedene fremover; i løpet av 1. kvartal steg denne indeksen med 12 prosent. Det er grunn til å tro at veksten i bruttonasjonalproduktet i 1984 vil

kunne bli noe sterkere enn i fjor (4 3/4 prosent fra 1983 til 1984) etter OECD's julianslag. En forholdsvis sterk vekst ventes også neste år.

J a p å n. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøking fra foregående periode. Prosent 1)

	1983	1984	1985
Privat konsum	3,3	3 1/2	3 1/4
Offentlig konsum .	2,4	1 1/2	3/4
Investering i fast realkapital	0,2	4	3 1/4
-offentlige	-0,2	0	-3 3/4
-boliger	-4,7	3 3/4	3 1/4
-andre	2,0	6 1/4	6 3/4
Samlet innenlandsk etterspørsel	2,2	3 1/2	3
Eksport av varer og tjenester	4,8	12 1/4	6 1/2
Import av varer og tjenester	-4,7	9	4 1/2
Bruttonasjonalprodukt	3,0	4 3/4	3 3/4

1) Sesongkorrigerte årlige rater.

K i l d e : OECD Economic Outlook, juli 1984.

Industriproduksjonen passerte en bunn i annet halvår i 1982 og har senere vært i god vekst. I tremånedersperioden februar-april i år lå den sesongkorrigerte produksjonsindeksen etter foreløpige oppgaver hele 14 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode regnet som årlig rate.

Arbeidsløsheten er høy etter japanske forhold, men lav etter internasjonal målestokk. Arbeidsløshetsprosenten har ligget på rundt 2,6-2,7 prosent gjennom hele 1983 og 1. kvartal 1984.

Konjunkturoppgangen i Japan er i høy grad eksportledet. Mens eksporten av varer og tjenester steg med 4,8 prosent i volum i fjor etter OECD's julianslag, gikk importen ned med 4,7 prosent. Overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet ble i budsjettåret april 1983 - mars 1984 rekordhøyt - hele 25 milliarder dollar, mot 9 milliarder dollar i forrige budsjettår. Importnedgangen i 1983 hadde bl.a. sammenheng med ned-

gang i investeringene og med betydelige tollhindringer. En viss liberalisering av valuta- og tollreguleringene har nå funnet sted. For 1984 venter OECD en betydelig stigning i importen av varer og tjenester - 9 prosent regnet i volum. Det ventede importomslaget oppover har trolig i noen grad sammenheng med handelsliberaliseringen, men må også sees på bakgrunn av at veksten i den innenlandske etterspørselen antas å ville stige noe - fra 1,5 prosent i 1983 til 3 1/4 prosent i 1984.

Det er allerede nå tegn til at investeringsetterspørselen er i ferd med å ta seg noe opp. Industriens kapasitetsutnyttning ventes å komme opp i vel 80 prosent mot slutten av inneværende budsjettår, dvs. like høyt som i toppåret 1980. Ordretilgangen for maskiner var i sterk oppgang utover vinteren i år, og etter presseopplysninger å dømme har byggevirkksomheten, som gikk ned med 7 prosent i volum i fjor, nå tatt seg noe opp igjen. OECD ventet i julirapporten en økning i investeringene i fast realkapital på 4 prosent i volum fra 1983 til 1984, etter om lag uendret nivå året før. Private inves-

teringer utenom boliger var ventet å ville øke med 6 1/4 prosent.

Derimot er det ennå ingen tegn til økt veksttakt for det private forbruket. De nominelle lønningene økte bare med 4 prosent i 1983. Dette er den svakeste lønnsøkningen siden 1955. I år er det ventet at lønnsstigningen vil bli begrenset til 4,6 prosent. Likevel vil det private forbruket - hvis OECD's vekstprognoser for 1984 slår til - bidra betydelig til produksjonsveksten i 1984.

Den forholdsvis svake utviklingen av den innenlandske etterspørselen hittil må bl.a. sees på bakgrunn av en svært stram økonomisk politikk. Også i 1984 vil finanspolitikken være stram og fortsatt ta sikte på å redusere underskuddet på statsbudsjettet, som imidlertid er forholdsvis moderat i Japan; det utgjorde 3,5 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1983.

Japan er fortsatt et av de landene i OECD-området som har svakest prisstigning. Konsumprisindeksen lå i mai bare 1,6 prosent høyere enn i mai i fjor. Som nevnt i tidligere oversikter har den svake prisstigningen sammenheng både med valutakurs- og lønnsutviklingen.

LINK - VEKSTANSLAG FOR VERDENSØKONOMIEN PÅ MELLOM-LANG SIKT

Statistisk Sentralbyrå ble høsten 1982 invitert til å være norsk deltaker i LINK-prosjektet, et internasjonalt makroøkonomisk modellprosjekt under ledelse av professor Lawrence R. Klein. Ved LINK-senteret på University of Pennsylvania, Philadelphia - USA, er det opprettet et system med makroøkonomiske modeller for de fleste industriland og for flere utviklingsland. Disse landmodellene er knyttet sammen gjennom en verdenshandelsmodell som er utviklet ved LINK-senteret. Deltakere i LINK-prosjektet er de instituttene som har utviklet landmodellene. Deltakerne møtes til prosjektmøter to ganger i året. På møtene legges det blant annet frem mellom-langsiktige prognoser for verdensøkonomien beregnet ved hjelp av LINK-modellene. I tabellen nedenfor er gjengitt hovedresultatene fra de prognosene som ble lagt fram på møtet i mars i år, korrigert i tråd med de merknader som fremkom på møtet.

OECD-OMRÅDET: KONJUNKTUROPPGANGEN NÅR
TOPPEN I ÅR, NY BUNN I 1986

LINK-senterets vurderinger hadde endret seg lite det siste halve året. Hovedtrekkene i konjunkturbildet er at man venter en tildels betydelig vekst i USA og Japan både i år og neste år og at disse landene sammen med Canada vil fungere som "lokomotiver" i den internasjonale oppgangen. Den japanske oppgangen har vært eksportledet, men nå har den innenlandske etterspørselen tatt seg opp. Japan ventes likevel å oppleve moderate vekstrater i forhold til tidligere år.

Den amerikanske økonomien er for tiden i sterk vekst med vekstrater på samme nivå som under tidligere konjunkturoppganger. Oppgangen er preget av økt konsumetterspørsel som følge av president Reagans skattelettelser, men det er nå klare tegn til at også private realinvesteringer er i oppgang til tross for det meget høye rentenivået. Professor Klein

Prosentvis vekst i bruttonasjonalprodukt etter region.

	1983	1984	1985	1986	1987 1)	1988 1)
EF-landene	1,0	2,2	2,3	1,9	2,4	2,5
Nord-Amerika	3,4	5,6	3,0	1,3	2,9	3,2
Japan		4,5	3,2	2,6	3,3	3,2
OECD-i alt	2,1	4,2	2,8	1,7	2,8	3,0
Latin-Amerika	-3,4	1,6	2,9	2,6	3,4	3,9
Midt-østen	-2,7	1,2	1,3	2,5	2,8	3,1
Afrika	-1,0	2,3	1,8	2,0	2,8	2,9
Asia	4,5	5,9	5,6	4,8	5,5	5,9
Sentralplanlagte land	2,6	3,5	3,3	3,3	3,4	3,3
Verden ialt	1,9	4,0	3,0	2,3	3,1	3,2

1) Anslagene for 1987 og 1988 har mer karakter av å være projeksjoner enn prognoser

mente dette skyldtes at bedriftene har meget høy fortjeneste for tiden og dermed kan internfinansiære sine realinvesteringer.

Oppsvinget i den amerikanske økonomien har økt sysselsettingen kraftig og arbeidsledigheten er betydelig redusert; fra over 10 prosent i 1983 til antatte 7,5 prosent i 1984. Likevel innebærer LINK-prognosene ikke særlig tiltakende prisvekst i 1984 og bare moderat sterkere prisvekst i 1985 etter hvert som oppgangen modnes.

De store føderale budsjettunderskuddene kombinert med en stram pengepolitikk antas å være hovedårsaken til det høye amerikanske rentenivået som i sin tur fører til kapitalinngang til USA og høy dollarkurs. I en viss forstand kan man si at budsjettunderskuddene forårsaker høy rente på dollarlån og gjennom det høy dollarkurs samt høyere rentenivå i de land som tappes for kapital. Denne politikken er av mange blitt kritisert bl.a. fordi kapitalutgangen fra andre land har presset disse til å føre en kontraktiv pengepolitikk og fordi høy dollarkurs gir prisvekst på mange viktige råvarer som prisen i dollar, bl.a. olje. Klein pekte imidlertid på at den høye dollarkursen også hadde bidratt til et rekordstort amerikansk importoverskudd og således virket ekspansivt på andre lands økonomier. Han hadde gjennomført flere simuleringseksperimenter med LINK-modellen for å belyse problemstillingen nærmere. Konklusjonen fra disse eksperimentene var at en kombinasjon av lavere dollarkurs og lavere rentenivå i USA (og dermed også i andre land) alt i alt ville ha en moderat ekspansiv virkning på verdensøkonomien av størrelsesorden et kvart til et halvt prosentpoeng ekstra vekst i BNP over de neste to til tre år. Klein mente derfor at en endret amerikansk politikk nok ville være en viss hjelp til en bedret internasjonal økonomisk utvikling, men ikke egentlig kunne gjøre særlig mye. For å få fart i verdensøkonomien argumenterte han for 1)

- koordinerte endringer i penge- og finanspolitikken i de fleste OECD-landene med vekt på å føre en mer ekspansiv pengepolitikk,

- spesielle stimuli rettet inn mot økt kapitaldannelse,
- reversering av den tiltakende proteksjonismen,
- overføring av kjøpekraft fra nord til syd f.eks. finansiert av en vellykket øst-vest nedrustning,
- redusert beskatning av arbeidskraft

De fleste europeiske økonomier er nå i vekst. Det er imidlertid klart at veksten er svak i forhold til tidligere konjunkturoppganger. Bildet varierer litt fra land til land. For Storbritannias del begynte oppgangen allerede i 1982 og en konjunkturtopp ventes nådd i år, mens Italia og Vest-Tyskland ventes å få stigende vekstrater både i år og neste år. I Frankrike vil utviklingen preges av innstramningene som fulgte etter ekspansjonen i 1981/82, med lave vekstrater både i 1984 og 1985. Den økonomiske politikken i alle de store europeiske landene vurderes som temmelig restriktiv.

Investeringsutviklingen er fortsatt usikker i Europa etter en lang periode med lav investeringsaktivitet. Økte investeringer er selvsagt viktige for den generelle etterspørselsutviklingen, men fra vest-tysk hold ble det påpekt at produksjonskapasiteten må økes også for å muliggjøre full sysselsetting. Selv med full utnyttelse av det eksisterende kapitalutstyret vil det være betydelig arbeidsledighet i Vest-Tyskland.

Heller ikke for Europas del venter LINK-senteret at oppsvinget vil være prisdrivende. Men i motsetning til USA og Canada er det lite trolig at det økte aktivitetsnivået vil føre til redusert arbeidsledighet. Dette henger i stor grad sammen med økt tilbud av arbeidskraft de kommende årene, men reflekterer selvfølgelig også at styrken i konjunkturoppgangen er moderat. Først mot slutten av 1980-årene vil redusert vekst i arbeidstilbudet bidra til å minske arbeidsledighetsprosenten, som i 1983 lå rundt 10 prosent for de største europeiske landene.

LINK-senterets prognoser innebærer

at OECD-landene når en konjunkturtopp i år. Deretter vil veksttakten i både Nord-Amerika og Japan avta kraftig gjennom 1985 og 1986 slik at disse landene etter alt å dømme når en konjunkturbunn i 1986. Utviklingen i USA er selvfølgelig følsom overfor endringer i den økonomiske politikken; det kommende presidentvalget vil derfor kunne ha stor innflytelse på konjunkturforløpet i USA. For de europeiske landene spår LINK-senteret relativt stabile vekstrater på om lag 2 prosent både i år og de to neste årene.

VEKSTEN UTENFOR OECD-OMRÅDET: STERKEST I ØST, SVAKEST I SØR

De Sør-Asiatiske landene vil etter prognosene igjen oppleve sterk eksportledet vekst med vekstrater rundt 8-10 prosent. En viss eksportvekst ventes også for de Latin-Amerikanske landene og Midt-Østen mens Afrika ikke ser ut til å bli særlig påvirket av oppgangen, bl.a. fordi utviklingen i mange afrikanske land har vært preget av tørkekatastrofen. BNP sank faktisk for Afrika under ett fra 1982 til 1983. På grunn av store gjeldsproblemer vil en rekke utviklingsland ikke kunne øke sin import selv med økte eksportinntekter, og de vil derfor ikke som i tidligere oppgangen bidra med etterspørselsvekst. Likevel håper LINK-senteret at veksten i verdenshandelen vil nå 4 til 5 prosent, men karakteriserte dette som optimistisk.

Problemstillingen omkring u-landenes store utenlandsgjeld og øvrige økonomiske problemer sto sentralt på

dette LINK-møtet. 2) I sin åpningstale gjorde A.G. Brown, som er sjef for FN's General Analysis and Policies Division, gjeldsspørsmålet til et hovedtema. Han var spesielt opptatt av at den svake veksten i industri-landene kombinert med tiltakende proteksjonisme var lite gunstig for etterspørselen etter utviklingslandenes produkter. I tillegg har nå nettooverføringen av sparing fra industrilandene til u-landene opphørt og u-landenes store utenlandsgjeld skal forrentes til et meget høyt rentenivå. Et ytterligere poeng er at når om noen år tilbakebetalingen av gjeld skal begynne, risikerer man at vi påny befinner oss i en nedgangskonjunktur.

På LINK-møtene stiller også representanter for de Øst-Europeiske landene; denne gangen fra Sovjetunionen og Polen. Link-prognosene viser en vekst i BNP på om lag 3 prosent i gjennomsnitt fra 1983 til 1984 for de "sentralplanlagte" land; høyest for Kina med vel 5,5 prosent og lavest for Tsjekkoslovakia med 2 prosent. Disse vekstratene impliserer imidlertid tildels store underskudd i handelen med vestlige land og slike underskudd kan bli vanskelige å finansiere for noen av landene.

1) For en nærmere redegjørelse henvises til: C.A. Bollino og L.R. Klein: "World Recovery Strategies in the 80's. Is World Recovery Synonymous with LOC Recovery?" Kommer i Journal of Policy Modelling.

2) Utviklingslandenes gjeldsproblemer ble også behandlet i Konjunkturtendensene for mars 1983.

TABELLVEDLEGG FOR NORGE

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i sesongkorrigert indeks fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1983/84			
	Juni-aug.	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai
Bergverksdrift ¹⁾ , industri og kraftforsyning	0,2	1,8	0,9	-0,7
Bergverksdrift ¹⁾	-2,3	12,4	-3,2	-9,4
Industri	-0,3	1,4	0,6	1,6
Kraftforsyning	1,9	2,9	2,3	-7,6
Produksjon ²⁾ etter anvendelse:				
Ekspert	2,5	3,4	1,9	0,1
Konsum	0,5	-0,1	2,0	-1,7
Investering	0,5	4,1	3,7	-1,3
Vareinnsats i bygg og anlegg.....	1,1	3,1	-1,9	-1,6
Vareinnsats ellers	0,6	1,3	0,0	-0,0

1) Utenom utvinning av olje og naturgass.

2) Bergverksdrift (utenom utvinning av råolje og naturgass), industri og kraftforsyning i alt.

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i ukorrigert indeks fra samme periode året før. Prosent

	Des.-feb.	Mars-mai
Industri i alt	1,0	3,6
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	-7,4	1,7
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	-4,1	-1,4
Trevarer	-1,8	-1,7
Treforedling	13,4	19,0
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet.....	1,3	1,1
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	6,2	7,0
Mineralske produkter	-10,6	-3,7
Jern, stål og ferrolegeringer	26,6	8,6
Ikke-jernholdige metaller	22,1	14,4
Metallvarer	0,9	3,2
Maskiner	5,6	6,2
Elektriske apparater og materiell	1,3	2,9
Transportmidler	-14,9	-4,7
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	0,5	5,3
Industriproduksjon ellers	-3,1	-4,4

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1983					1984				
	Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
I alt	67,4	67,4	61,4	56,0	57,4	76,9	70,3	69,0	59,2	61,6
Herav industri, bygge- og anleggsvirksomhet	30,0	30,3	27,0	24,1	22,8	32,7	29,5	29,6	23,6	..

Tabell 4. Arbeidsmarked. Endring i sesongkorrigerte tall fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1983/84			
	Juli-sept.	Okt.-des.	Jan.-mars	April-juni
Arbeidsløshet	6,9	-2,3	9,2	-5,1

Tabell 5. Detaljomsetning

	1983/84			
	Mai-juli	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode .	-1,7	2,1	-0,5	0,1
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere				
I alt	5,2	6,6	7,3	6,2
Av dette:				
Nærings- og nytelsesmidler	5,7	5,7	9,1	6,4
Møbler og innbo	7,0	6,7	6,3	6,5
Bekledning og tekstilvarer	3,0	3,8	2,7	7,0
Motorkjøretøyer og bensin	4,8	7,5	6,4	4,6

Tabell 6. Utenrikshandel¹⁾

	1983/84			
	Juni-aug.	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai
<u>Eksportverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	-4,0	13,9	-0,1	3,6
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	11,4	20,4	21,0	13,0
<u>Importverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	-1,4	7,7	-1,8	8,7
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	-4,8	1,6	10,5	13,4

1) For eksporten regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og gass, for importen uten skip og oljeplattformer.

TABELLVEDLEGG FOR UTLANDET

Tabell 1. Storbritannia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100	Ordretilig. ¹⁾ Sesongkorr. 1980=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1980=100 ²⁾	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 15/1-74=100
1982					
Juni	92,8	72	107,2	2 773	322,9
Juli	93,2	82	108,0	2 814	323,0
August	93,3	87	109,4	2 832	323,1
September	94,0	89	109,3	2 866	322,9
Oktober	92,9	81	103,4	2 885	324,5
November	92,2	90	103,8	2 906	326,1
Desember	93,5	91	104,5	2 949	325,5
1983					
Januar	95,8	79	105,2	2 983	325,9
Februar	93,8	86	105,1	3 001	327,3
Mars	93,8	80	106,0	3 026	327,9
April	94,0	89	107,1	3 021	332,5
Mai	94,4	94	107,4	2 970	333,9
Juni	93,9	88	107,4	2 968	334,7
Juli	96,5	102	107,0	2 957	336,5
August	95,9	95	107,6	2 941	338,0
September	96,0	82	110,0	2 951	339,5
Oktober	96,4	96	109,0	2 941	340,7
November	96,6	95	110,9	2 939	341,9
Desember	98,7	101	111,0	2 946	342,8
1984					
Januar	98,6	103	107,7	2 976	342,6
Februar	96,5	93	109,5	3 005	344,0
Mars	97,0		108,3	3 012	345,1
April			112,2	3 011	349,7
Mai			110,3	3 029	

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder. Før september 1982, 1975=100.

2) Før oktober 1982, 1978=100.

Tabell 2. Vest-Tyskland, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100 ²⁾	Ordretilig. ¹⁾ Sesongkorr. 1980=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1980=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1976=100
1982					
Juni	105	100,9	93	1 816	131,1
Juli	101	93,2	93	1 853	131,4
August	104	89,9	95	1 903	131,2
September	102	84,2	93	1 989	131,6
Oktober	101	90,1	93	2 039	132,0
November	92,1	91,3	94	2 084	132,3
Desember	94,4	101,1	94	2 104	132,6
1983					
Januar	94,1	101,6	95	2 150	132,9
Februar	92,2	89,6	96	2 219	133,0
Mars	93,3	90,7	101	2 247	132,9
April	92,5	90,1	91	2 274	133,2
Mai	94,1	90,8	98	2 302	133,7
Juni	95,7	91,6	102	2 320	134,2
Juli	94,8	89,3	91	2 318	134,7
August	95,4	92,2	94	2 319	135,1
September	96,3	95,4	98	2 309	135,4
Oktober	96,7	94,0	96	2 270	135,4
November	98,2	95,0	95	2 239	135,7
Desember	98,0	83,9	93	2 229	136,0
1984					
Januar	98,7	90,4	99	2 208	136,7
Februar	99,7	99,6	98	2 218	137,1
Mars	95,8	97,0	93	2 247	137,2
April				2 267	137,4
Mai					137,6

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder. Før oktober 1982, 1976 = 100.

2) Før november 1982, 1976 = 100.

Tabell 3. Frankrike, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorrigert 1970 = 100	Arbeidsløshet Sesongkorrigert 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigert ¹⁾ 1980 = 100
1 9 8 2			
Mai	129	2 000	317,0
Juni	129	2 027	127,0
Juli	126	2 039	127,4
August	126	2 046	127,8
September	126	2 045	128,3
Oktober	128	2 046	129,0
November	129	2 039	130,2
Desember	126	2 028	131,3
1 9 8 3			
Januar	128	2 019	132,6
Februar	127	2 020	133,5
Mars	127	2 014	134,8
April	128	2 004	136,5
Mai	130	2 029	137,4
Juni	129	2 038	138,2
Juli	130	2 033	139,4
August	130	2 035	140,2
September	129	2 033	141,3
Oktober	127	2 035	142,4
November	132	2 097	143,0
Desember	131	2 119	143,5
1 9 8 4			
Januar	132	2 136	144,5
Februar	131	2 193	145,4
Mars	133	2 244	146,4
April		2 296	147,3

1) For juni 1982, 1970 = 100.

Tabell 4. Italia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorrigert 1980 = 100 ¹⁾	Arbeidsløshet Sesongkorrigert 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigert ¹⁾ 1980 = 100
1 9 8 2			
Mai	128,8		296,8
Juni	121,9		299,6
Juli	126,4	2 119	304,0
August	115,0		309,0
September	121,7		313,9
Oktober	118,6	2 110	320,1
November	123,2		324,3
Desember	91,3		148,2
1 9 8 3			
Januar	91,4	2 218	150,3
Februar	93,1		152,3
Mars	91,6		153,7
April	86,8	2 262	155,3
Mai	89,3		156,8
Juni	86,2		157,7
Juli	89,9	2 258	159,2
August	87,3		159,8
September	90,6		161,9
Oktober	89,2	2 373	164,6
November	95,0		166,3
Desember	87,8		167,1
1 9 8 4			
Januar	94,7		169,1
Februar	91,1		170,9
Mars	86,2		172,1
April			173,3

1) For desember 1982, 1975 = 100.

Tabell 5. S v e r i g e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorrigert 1980 = 100	Ordretilg. ¹⁾ Ukorrigert 1970 = 100	Arbeidsløshet Ukorrigert 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1980 = 100
1 9 8 2				
Juni	97	724	131	121,1
Juli	97	229	133	121,9
August	96	286	166	122,2
September	98	362	176	122,9
Oktober	98	343	127	124,6
November	97	324	134	125,6
Desember	98	398	140	125,9
1 9 8 3				
Januar	99	331	147	129,1
Februar	99	339	155	128,8
Mars	99	388	149	129,3
April	101	300	122	130,3
Mai	101	292	135	131,1
Juni	102	347	158	131,8
Juli	100	155	154	132,9
August	102	330	179	133,5
September	104	350	177	134,5
Oktober	105	362	149	135,6
November	105	414	142	136,4
Desember	105	488	147	137,5
1 9 8 4				
Januar	107	352	162	139,4
Februar	106	379	139	138,9
Mars	109	404	134	140,9
April	106	376	137	141,8
Mai			115	142,8

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til verkstedindustrien ekskl. skipsverft fra innenlandske kunder.

Tabell 6. U S A , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1967 = 100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd. dollar	Detaljevms.- volum ²⁾ Sesongkorr. Mrd. dollar	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1967 = 100
1 9 8 2					
Mai	137,9	20,31	45,8	10 384	287,1
Juni	137,7	19,93	44,2	10 466	290,6
Juli	138,1	19,93	44,5	10 828	292,2
August	138,0	18,74	44,3	10 931	292,8
September	137,1	20,22	44,6	11 315	293,3
Oktober	135,0	20,13	44,9	11 576	294,1
November	134,0	19,98	45,8	11 906	293,6
Desember	134,5	19,68	45,8	12 036	292,4
1 9 8 3					
Januar	136,7	20,51	45,6	11 446	293,1
Februar	138,2	19,17	45,6	11 516	293,2
Mars	140,4	20,13	46,3	11 419	293,4
April	143,1	21,96	46,7	11 369	295,5
Mai	145,1	21,85	47,6	11 188	297,1
Juni	147,4	23,83	48,2	11 162	298,1
Juli	150,6	22,06	48,1	10 600	299,3
August	152,8	22,89	47,7	10 633	300,3
September	155,1	25,30	48,2	10 353	301,8
Oktober	156,2	25,50	48,8	9 896	302,6
November	156,4	24,68	49,3	9 429	303,1
Desember	156,8	24,89	49,5	9 195	303,5
1 9 8 4					
Januar	159,3	25,09	51,2	9 026	305,2
Februar	161,4	27,02	50,9	8 801	306,6
Mars	162,1	26,58	49,7	8 772	307,3
April	164,6				

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til investeringsvareindustrien.

2) 1972-priser.

Tabell 7. J a p a n , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. ³⁾ 1980 = 100 ³⁾	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd. yen	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigeret ²⁾ 1975 = 100 ²⁾
1 9 8 2				
April	146,8	636	1 330	147,1
Mai	138,0	746	1 340	147,6
Juni	139,9	714	1 400	147,6
Juli	139,1	701	1 350	146,5
August	139,7	744	1 350	147,6
September	140,2	719	1 410	150,2
Oktober	136,4	649	1 430	150,6
November	139,5	703	1 390	149,0
Desember	100,6	753	1 420	148,7
1 9 8 3				
Januar	100,9	713	1 600	149,0
Februar	100,3	728	1 560	148,5
Mars	102,6	832	1 530	149,4
April	102,4	649	1 560	150,0
Mai	102,6	676	1 550	151,5
Juni	103,6	892	1 510	150,5
Juli	103,8	672	1 510	149,8
August	106,7	749	1 650	108,9
September	108,5	726	1 640	110,3
Oktober	107,3	710	1 550	111,3
November	109,6	858	1 560	110,6
Desember	110,2	632	1 540	110,3
1 9 8 4				
Januar	111,0	804	1 610	110,6
Februar	113,0			111,3
Mars	112,0			111,6

1) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

2) Fra august 1983, 1980 = 100.

3) Før desember 1982, 1975 = 100.

Tabell 8. B r u t t o n a s j o n a l p r o d u k t i u t v a l g t e l a n d

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1979	1980	1981	1982	1983	1984 anslag	1985 prognose
Danmark	3 3/4	- 3/4	1/4	3	2 1/2	2 3/4	2 3/4
Frankrike	3 1/4	1	1/4	1 1/2	3/4	1 1/4	1 3/4
Italia	5	4	0	- 1/4	-1 1/4	2 1/4	2 1/4
Japan	5	5	4 1/4	3	3	4 3/4	3 3/4
Norge	5	4 1/4	1/4	- 1/2	3 1/4	2	1 1/2
USA	2 1/2	- 1/4	3	-2 1/4	3 1/2	6	2 1/2
Storbritannia ..	2	-2 1/2	-1 1/4	2 1/4	3	2 1/2	2 1/4
Sverige	3 3/4	1 3/4	- 1/2	1/2	2 1/4	3 1/4	2 1/2
Vest-Tyskland ..	4 1/4	1 3/4	0	-1	1 1/4	3	2 3/4

K i l d e : OECD, Economic Outlook, December 1983.

Tabell 9. Storbritannia - Makroøkonomiske hovedtall

	Milli- arder pund i 1982	Prosentvis volumendring fra foregående år			Prosentvis volumendring fra foregående halvår, sesong- korrigert årlig rate			
		1983	1984 ¹⁾	1985 ¹⁾	2. halvår 1983	1. halvår 1984 ¹⁾	2. halvår 1984 ¹⁾	1. halvår 1985 ¹⁾
Privat konsum	168,4	3,9	2 1/2	2 1/2	4,6	1	4 1/4	1 3/4
Offentlig konsum	59,9	3,1	1 3/4	1/2	2,4	2	3/4	1/2
Bruttoinvesteringer i fast reakapital	42,4	4,7	5	4 3/4	2,2	6 1/2	5 1/4	5
Offentlige investeringer ⁴⁾ ..	11,7	13,2	3 1/4	2 1/2	4,6	3	2 1/2	2 1/2
Private investeringer i boliger	3,8	21,9	9 1/2	6	9,0	11 1/2	6	6
Private investeringer utenom boliger	26,9	-1,3	5 1/4	5 3/4	-0,1	7 1/2	6 1/2	6
Lagerinvesteringer ²⁾	-1,2	0,8	0	1/4	-0,5	1/4	1/4	1/4
Eksportoverskott ²⁾	6,3	-1,0	- 1/4	- 1/4	-1,5	1/2	- 1/4	- 1/4
Vareeksport	-	1,0	7	4	8,2	7 1/4	5 1/4	3 3/4
Vareimport	-	8,2	5 3/4	6	4,3	5 3/4	7	5 3/4
Bruttonasjonalprodukt	273,3	3,1	2 1/2	2 1/4	2,5	2	3 1/2	2
Driftsregnskap ³⁾ (Millioner dollar)		3106	2500	2000				

1) Anslag og prognose fra OECD.

2) Endringstall er angitt i prosent av bruttonasjonalproduktet i foregående periode.

3) Driftsregnskap i løpende priser.

4) Inklusive investeringer i nasjonaliserte industrier og offentlige foretak.

Tabell 10. Vest-Tyskland - Makroøkonomiske hovedtall

	Milli- arder D.M. i 1982	Prosentvis volumendring fra foregående år			Prosentvis volumendring fra foregående halvår, sesong- korrigert årlig rate			
		1983	1984 ¹⁾	1985 ¹⁾	2. halvår 1983	1. halvår 1984 ¹⁾	2. halvår 1984 ¹⁾	1. halvår 1985 ¹⁾
Privat konsum	899,4	1,0	1 1/4	1 1/4	-0,2	1 3/4	1 1/2	1
Offentlig konsum	325,3	-0,2	1/4	1/2	1,3	0	1/4	1/2
Bruttoinvesteringer i fast reakapital	329,2	2,9	5 1/2	3 3/4	7,8	4 3/4	5	2 3/4
Offentlige investeringer ⁴⁾ ..	47,4	-8,3	1	2 1/4	3,1	0	3/4	2 1/2
Private investeringer i boliger	98,8	4,7	5 3/4	1 1/2	12,2	4	3	1
Private investeringer utenom boliger	183,0	4,8	6 1/2	5	6,9	6	7	3 3/4
Lagerinvesteringer ²⁾	6,6	0,7	1/4	0	1,5	0	0	1/4
Eksportoverskott ²⁾	38,4	-0,5	3/4	1	-0,9	1 1/2	3/4	1 1/4
Vareeksport	-	0,4	9 3/4	7 1/2	10,1	11	7	7 1/2
Vareimport	-	5,2	6 3/4	5	9,5	6 1/2	5	4 3/4
Bruttonasjonalprodukt	1598,9	1,3	3	2 3/4	2,3	3 1/4	2 3/4	2 1/2
Driftsregnskap ³⁾ (Millioner dollar)		3940	5750	10250				

1) Anslag og prognose fra OECD.

2) Endringstall er angitt i prosent av bruttonasjonalproduktet i foregående periode.

3) Driftsregnskap i løpende priser.

4) Inklusive investeringer i nasjonaliserte industrier og offentlige foretak.

Tabell 11. Frankrike - Makroøkonomiske hovedtall

	Milli- arder franc i 1982	Prosentvis volumendring fra foregående år			Prosentvis volumendring fra foregående halvår, sesong- korrigert årlig rate			
		1983	1984 ¹⁾	1985 ¹⁾	2. halvår 1983	1. halvår 1984 ¹⁾	2. halvår 1984 ¹⁾	1. halvår 1985 ¹⁾
Privat konsum	2312,6	1,0	1/4	3/4	0,3	0	1/2	3/4
Offentlig konsum	574,1	1,8	1/2	0	0,8	1/2	1/4	0
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	728,1	-1,7	1/2	2	-0,9	1	1 1/2	2
Offentlige investeringer ⁴⁾ ..	99,6	0,7	-3 1/4	0	-7,5	-2	-1	0
Private investeringer i boliger	224,4	-4,8	-2 3/4	-1 1/2	-4,0	-2 1/2	-2	-1 1/2
Private investeringer utenom boliger	404,1	-1,2	2 1/2	3 1/2	1,6	2 1/2	3	3 1/2
Lagerinvesteringer ²⁾	30,5	-0,9	1/4	1/2	-2,7	1 1/2	1/2	1/2
Eksportoverskott ²⁾	-95,7	1,0	1/2	1/4	3,6	- 3/4	1/4	1/4
Vareeksport	-	4,1	4 1/4	4 1/2	12,2	1/2	4 3/4	4 3/4
Vareimport	-	-1,7	2 1/4	3 1/2	-4,4	5 1/2	2 3/4	3 1/2
Bruttonasjonalprodukt	3549,6	0,7	1 1/4	1 3/4	1,0	1	1 1/2	1 3/4
Driftsregnskap ³⁾ (Millioner dollar)		-3971	-1750	500				

1) Anslag og prognose fra OECD.

2) Endringstall er angitt i prosent av bruttonasjonalproduktet i foregående periode.

3) Driftsregnskap i løpende priser.

4) Inklusive investeringer i offentlige foretak, eksklusive boliger.

Tabell 12. Italia - Makroøkonomiske hovedtall

	1 000 milli- arder lire i 1982	Prosentvis volumendring fra foregående år			Prosentvis volumendring fra foregående halvår, sesong- korrigert årlig rate			
		1983	1984 ¹⁾	1985 ¹⁾	2. halvår 1983	1. halvår 1984 ¹⁾	2. halvår 1984 ¹⁾	1. halvår 1985 ¹⁾
Privat konsum	289,5	-0,7	1	1 1/2	0,4	1 1/2	1 1/4	1 3/4
Offentlig konsum	88,9	2,8	2	1 1/2	3,1	1 3/4	1 1/2	1 1/2
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	89,3	-5,3	1 1/4	2 3/4	2,6	1/4	2 1/2	2 3/4
Offentlige investeringer ⁴⁾ ..	25,9	-2,4	2	3
Private investeringer i boliger	23,7	-1,7	0	0	2,0	-1	1/4	0
Private investeringer utenom boliger	39,7	-8,7	1 3/4	4
Lagerinvesteringer ²⁾	6,6	-1,2	1	1/4	0	2	1/2	0
Lksportoverskott ²⁾	-4,5	0,9	0	1/4	0,6	-1/2	0	1/4
Vareeksport	-	4,6	3 1/2	4 1/2	-3,0	6 1/2	4 3/4	4
Vareimport	-	2,4	7	4 1/2	11,3	6	5	4 1/4
Bruttonasjonalprodukt	469,8	-1,2	2 1/4	2 1/4	1,7	2 1/2	2	2
Driftsregnskap ³⁾ (Millioner dollar)		510	-750	250				

1) Anslag og prognose fra OECD.

2) Endringstall er angitt i prosent av bruttonasjonalproduktet i foregående periode.

3) Driftsregnskap i løpende priser.

4) Inklusive investeringer i nasjonaliserte industrier og offentlige foretak.

.. Tall ikke oppgitt.

Tabell 13. Sverige - Makroøkonomiske hovedtall

	Milli- arder sv.kr i 1982	Prosentvis volumendring fra foregående år		
		1983	1984 ¹⁾	1985 ¹⁾
Privat konsum	333,0	-1,6	1/2	1
Offentlig konsum	185,3	0,9	1	1 1/4
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	117,2	-1,1	3 1/4	3 3/4
Lagerinvesteringer ²⁾	-6,0	-0,1	1 1/4	1/2
Eksportoverskott ²⁾	-5,5	3,1	1	1/2
Vareeksport	-	13,3	8 1/2	7 1/4
Vareimport	-	3,3	4 1/2	4 1/2
Bruttonasjonalprodukt	623,9	2,3	3 1/4	2 1/2
Driftsregnskap ³⁾ (Millioner dollar)		-1100	500	1500

1) Anslag og prognose fra OECD.

2) Endringstall er angitt i prosent av bruttonasjonalproduktet i foregående periode.

3) Driftsregnskap i løpende priser.

Tabell 14. U S A - Makroøkonomiske hovedtall

	Milli- arder dollar i 1982	Prosentvis volumendring fra foregående år			Prosentvis volumendring fra foregående halvår, sesong- korrigert årlig rate			
		1983	1984 ¹⁾	1985 ¹⁾	2. halvår 1983	1. halvår 1984 ¹⁾	2. halvår 1984 ¹⁾	1. halvår 1985 ¹⁾
Privat konsum	1991,8	4,2	5 1/2	3 1/4	5,2	6	5	3
Offentlig kjøp av varer og tjenester	649,2	0,5	1/4	2 3/4	0,9	-1 1/4	2 1/2	3
Private bruttoinvesteringer i fast realkapital	439,0	8,4	13 1/4	2 1/2	21,2	14 1/2	3 3/4	1 1/2
Private investeringer i boliger	90,7	39,4	12 3/4	1/4	31,7	13	-2 3/4	3/4
Private investeringer utenom boliger	348,3	1,4	13 1/4	3	18,0	15	6	1 1/2
Lagerinvesteringer ²⁾	-24,5	0,5	1 1/2	0	2,2	2 1/2	-1/2	0
Eksportoverskott ²⁾	17,4	-1,2	-1 1/4	-1/4	-1,2	-1 1/2	-1/2	-1/2
Vareeksport	-	-6,4	2 1/4	4 3/4	3,2	1	4 1/4	4 3/4
Vareimport	-	10,8	18	7 3/4	33,5	16 1/4	8 1/2	8
Bruttonasjonalprodukt	3072,9	3,4	6	2 1/2	7,5	6 1/2	3 1/4	2 1/2
Driftsregnskap ³⁾ (Millioner dollar)		-40776	-86250	-105000				

1) Anslag og prognose fra OECD.

2) Endringstall er angitt i prosent av bruttonasjonalproduktet i foregående periode.

3) Driftsregnskap i løpende priser.

Tabell 15. J a p a n u - Makroøkonomiske hovedtall

	1 000 milli- arder yen i 1982	Prosentvis volumendring fra foregående år			Prosentvis volumendring fra foregående halvår, sesong- korrigert årlig rate			
		1983	1984 ¹⁾	1985 ¹⁾	2. halvår 1983	1. halvår 1984 ¹⁾	2. halvår 1984 ¹⁾	1. halvår 1985 ¹⁾
Privat konsum	155,4	3,3	3 1/2	3 1/4	2,4	4	3 1/2	3
Offentlig konsum	26,9	2,4	1 1/2	3/4	3,4	3/4	3/4	3/4
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	79,2	0,2	4	3 1/4	4,3	3 3/4	4	2 1/2
Offentlige investeringer ⁴⁾ ..	24,1	-0,2	0	-3 3/4	3,7	-1 1/2	-1/2	-6 1/4
Private investeringer i boliger	15,0	-4,7	3 1/4	3 1/4	-1,7	5 3/4	3	3 1/4
Private investeringer utenom boliger	40,1	2,0	6 1/4	6 3/4	6,4	6	6 1/2	6 3/4
Lagerinvesteringer ²⁾	1,2	-0,6	1/4	1/4	0	1/2	1/2	1/2
Eksportoverskott ²⁾	2,1	1,6	1 1/4	3/4	2,0	1 1/2	1/2	1
Vareeksport	-	8,3	12	6 1/2	12,6	15	5 3/4	6 1/4
Vareimport	-	1,4	11	4 1/2	17,5	10 1/4	6	3 3/4
Bruttonasjonalprodukt	264,8	3,0	4 3/4	3 3/4	5,0	5	4	3 3/4
Driftsregnskap ³⁾ (Millioner dollar)		20799	30500	35750				

1) Anslag og prognose fra OECD.

2) Endringstall er angitt i prosent av bruttonasjonalproduktet i foregående periode.

3) Driftsregnskap i løpende priser.

4) Inklusive investeringer i nasjonaliserte industrier og offentlige foretak.

